

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

Marec 1979 **3**

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXII., št. 3
marec—sušec 1979

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.
Glavni urednik: Tone Svetina
Odgovorni urednik in urednik: France Cvenkel

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta, v januarju. Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72, je LOVEC oproščen prometnega davka. Ta številka je izšla v 19 800 izvodih. Letni prispevek zveze lovskih družen Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina (177,37 din) za glasilo Lovec, je po članu 300 din. Za druge člane je letna naročnina 250 din, za inozemstvo 400 din, Posamezna številka 20 din. Naročnino je treba plačati vnaprej na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu glasila Lovac, Zupančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana. Telefon (061) 21 245 in 21 819. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 60 din, od 15 do 25 besed 80 din, od 25 do 30 besed 180 din. Za vsako nadaljnjo besedo 8 din.

Za člane lovskih organizacij v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej na žiro račun Lovske zveze Slovenije: 50101-678-47158.

VSEBINA:

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Tovariš Edvard Kardelj na Velem polju, avgusta 1977

Fotografiral: Tone Svetina

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA:

Tovariša Edvarda Kardelja, predsednika častnega odbora osrednje proslave ob 70-letnici slovenske lovske organizacije, je kolektiv Zavoda za gojitev divjadi Kozorog povabil na odstrel starega kozoroga.

Na sliki tovariš Kardelj po uspešnem lovu, decembra 1977. Rogovi so bili prvič razstavljeni na mednarodni lovski razstavi v Romuniji, v Bukarešti, od 5. do 14. oktobra 1978. Komisija jim je prisodila 178,55 točke in zlato medaljo.

Fotografiral: Jadran Maček

Lojze Briški	66	Edvard Kardelj
Tone Svetina	69	»Lov je tisti večni konflikt človeka s naravo, ki ga dejansko z njo spaja«
Marijan Breclj	75	Pri tovarišu Krištofu na Velem polju
Miha Potočnik	75	Odlikovala ga je planinska skromnost
Janko Perat	77	»Bilo mi je težko, kakor da mi je umrl prijatelj«
Ivan Fabjan	79	Na lovu z Edvardom Kardeljem
Milan Kemperl	88	Prišel je po slovo
Cveto Novak	90	Tovariš Edvard Kardelj je bil član LD Šmarna gora
Lovska organizacija:	92	O vzgoji in izobraževanju na območju ZLD Celje — S. Kokalj
	98	Značke lovskih organizacij X.
Vprašanja — odgovori:	93	Odiranje zveri in pižmovk na območjih, neposredno ogroženih s steklino — D. Arrigler
Mladi pišejo	93	
Jubilanti:	94	
Fotokino klub Diana:	94	Kuna — T. Kočar
Lovski oprtnik:	95	Zalaz v belem — S. Sevnčnikar
Lovska kinologija:	98	PNZ jamarjev, ZLD Ptuj — I. Caf

V tem mesecu zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteni divjad (lisica, pižmovka, mink, siva vrana, sraka, šoja) in na tu navedeno in prikazano divjad. Kolikor seveda lovsko organizacija s svojim sklepom lovne dobe ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila in je odstrel planiran.

medved

Na okuženem in neposredno ogroženem območju s steklino je dovoljeno odstreljevati v neomejenem številu: jazbece, kune belice in zlatice, dihurje, velike in male podlasice, vidre. Okužena ali neposredno ogrožena območja so občine: Murska Sobota, Dravograd, Gornja Radgona, Jesenice, Lendava, Ljutomer, Maribor, Mozirje, Radlje ob Dravi, Radovljica, Ravne na Koroškem in Tržič. Ravnanje z uplenjenimi zvermi in pižmovkami predpisujeta 13. in 14. točka odredbe o zatiranju stekline (Lovec, št. 1 — januar 79, na 6. strani).

mladiči-ozimci (v letu 1978 povrženi) in lanščaki (v letu 1977 povrženi). Pozor, svinje in mrljasci so zaščiteni!

11. III. vzhod ob 6.24 in zahod ob 18.02
26. III. vzhod ob 5.55 in zahod ob 18.22

= 5. III., ☺ = 13. III., ☾ = 21. III., ☀ = 28. III.

»Človeku je vredno živeti le, če ustvarja. Ustvarjanje pa je boj v malem in velikem. Človek toliko velja, kolikor je dal pokolenju, kateremu pripada, s svojo ustvarjalno dejavnostjo kjerkoli in na kakršenkoli način.« (Edvard Kardelj)

Življenjska resnica, preprosta in razumljiva, toda izražena z vso močjo prepričevalnosti, daje slutiti, kako široke so razsežnosti Kardeljevega življenja, dela in boja. Resnica, ki je del njega samega in ji je ostal tudi sam do kraja zvest.

Prav Edvard Kardelj, revolucionar, mislec, državnik, nam je dal največ. Ko smo si bili ob njegovi smrti vsi edini, da smo izgubili velikega in dragocenega človeka, Slovenca in Jugoslovana, smo začutili vso veličino njegove zapuščine. Videli smo jo v njegovi prodorni in vizionarski misli, snovanju razvoja samoupravnih demokracij, v revolucionarnih bojih, v teoretičnem prispevku, pa v prizadevanjih za mir, neuvrščenost in našo suverenost, v njegovi celoviti dostojanstveni neuklonljivi osebnosti...

Misel je preskromna in beseda preskopa, da bi z njo izrazili vse lastnosti, ki jih je posebej imel Edvard Kardelj. Bolj kot besede so Kardeljevo osebnost in vse, kar imamo od njega, izpisali stotisoči in milijoni, ki so nemo obstali ob vesti, da je Krištof umrl, ko so se z vseh krajev zgrnili v mimohod ob njegovi krsti, ko so pošiljali izraze sožalja, ne da bi ga osebno poznali, ko so v turobnem deževnem vremenu ob zadnjem slovesu z dostojanstvenim poklonom izrazili zahvalo in spoštovanje... Že samo eden izmed številnih trenutkov ob njegovi smrti je bil dovolj, da smo doživeli veličino osebnosti, ki je tako mnogo ustvarila za delovne ljudi: 13. februarja ob 11. uri so rezko opominjajoče in otožno boleče zatulile sirene po vsej ožji in širši domovini.

Da, Kardelj je bil človek, ki je združil v sebi upornost kmečkih puntarjev, revolucionarnost delavskega razreda kasnejše Evrope, marksistično znanstveno misel ter upe naših ljudi in človeštva v demokracijo, mir, srečo. Mnogoce ljudi so tisto pokolenje, ki sprejema od njegove ustvarjalnosti. In prav to ga uvršča med tiste redke ljudi, o katerih upravičeno pravimo, da so neločljivi del nas in zgodovine.

Ko smo predlanskim zaprosili tovariša Kardelja, da postane predsednik častnega odbora za proslavo sedemdesete obletnice slovenske lovske organizacije, je v svoji znani skromnosti dejal: »Zakaj prav jaz, saj nimam posebnih zaslug za lovstvo, drugi so bolj

zaslužni.« Menili smo, da temu ni tako. Ni se mogel upreti našim razlogom, da lovstvo ni od družbe in naših celotnih dogajanj ločena dejavnost, kajti vse, kar smo na tem področju dosegli, je bilo možno le v pogojih samoupravljanja. Potemtakem je tudi njegov prispevek k revolucionarni preobrazbi družbe hkrati prispevek k razvoju našega lovstva.

Ko sta Kardeljevo politično delo in znanstvena misel tako močno vplivali na razvoj naše socialistične samoupravljalne družbe in na njeno ustvarjalnost, sta tako rekoč neposredno dvignili naše lovstvo v sodobno organizacijo, prežeto z demokracijo, kulturo in z vso odgovornostjo do divjadi, narave in družbe. Medtem ko so nekdanj v našem lovstvu močno prevladovala privatnolastninske koristi, lahko sedaj govorimo o družbenem, društvenem upravljanju lovstva oz. o samoupravnem lovstvu in prav takšni njegovi organizaciji. Dejstvo je, da pridobitništvo in cehovstvo, opazno v lovski organizaciji med obema vojnama, ni omejevalo razmaha lovstva samo zato, ker divjadi in naše dežele ni imelo za skupno narodno bogastvo, temveč tudi zato, ker so bili številni ljubitelji narave in posebej divjadi desetletja odrinjeni od lovskega udejstvovanja. Sedaj so lovišča družbena last in »na široko so se odprla vrata lovskega udejstvovanja desetletja odrinjeni lovski gmajni«, kakor smo rekli ob naši sedemdeseti obletnici. Samoupravljanje je preželo naše društveno življenje in tudi na ta način smo vpeti v celotno samoupravno organiziranost družbe. Čutimo se del te naše družbe in njenih naporov, da bi zaščitili divjad in naravo sploh. Na samoupravnih temeljih organizirano lovstvo in njegova odprtost do družbe zagotavljata do divjadi takšen odnos, ki je sestavni del ohranjanja naravnega ravnovesja.

Kolikor je bil Edvard Kardelj navezan na slovensko zemljo, na lepote našega sveta, na vrt okoli svojega doma, na Velo polje, na partizanske gozdove, ga pri skrbi za naravo ni vodila leporečna romantičnost. Tudi tu se je pokazala razsežnost njegove ustvarjalne spoznavnosti. Človek mora sam v sebi razčistiti svoj odnos do narave in se zanjo boriti, ko grozijo ekološke katastrofe.

Prav Edvard Kardelj je bil eden tistih, pri katerih so našli poborniki ravnovesja med človekom, naravo in tehniko vedno razumevanje in podporo. Njegov edino možen odnos do tega, sedaj ključnega vprašanja v svetu, je bil: človeku je narava neogibno potrebna, ker izhaja iz nje in ga plemeniti, vendar — čeprav naravo odločno preveč zanemarjamo in premalo napravimo za njeno zaščito ter nam zato grozi marsikaj — ni vsak ukrep za ohranitev na-

Edvard Kardelj, predsednik častnega odbora osrednje proslave ob 70-letnici slovenske lovske organizacije, v razgovoru z Lojzetom Briskijem, Radom Pehačkom in Francetom Popitom, 24. septembra 1977, v hotelu Lev v Ljubljani Foto V. Zidar

ravnega okolja vedno dobrodošel in pravilen. Ne moremo namreč ustvarjati od življenja odrezanih, nedotakljivih rezervatov in ne smemo omejevati proizvodnih sil družbe, ki še kako temeljijo na tehnikah.

Kardelj se uvršča potemtakem med tiste mislece sedanjosti, ki pravijo, da je človek sposoben usmeriti tehniki takšen razvoj, da bo ohranjeno ekološko ravnovesje. Človek in tehnika resda žal postajata večkrat celo vse bolj sovražnik narave, vendar bodo ljudje morali razviti in tako usposobiti svoj um in svoje ustvarjalne sile, da bodo tudi s tehniko popravili že doslej nastale škodljive posledice sebi in naravi v prid. Tehnika je eden izmed pogojev in načinov uresničevanja človekove ustvarjalnosti. Človeku pa je vredno živeti le, če ustvarja.

Edvardu Kardelju je pomenil lov oddih in navdih za opravljanje njegovega poslanstva. Pomenil mu je neločljivo pradačno zraščeno z naravnimi silami, pomenil mu je uresničevanje svoje klene in preproste nature, ki je črpala iz pradačnih človekovega konflikta in povezanosti z naravo.

Brali smo, kako je bil »po lovsko« zadovoljen, ko mu je uspelo upleniti starca samoterja, žival, ki se

ji je življenje že skoraj izteklo, in je puška opravila tisto, kar bi sicer že naslednja zima.

Od rane mladosti in od partizanjenja po naših hostah se je vedno čutil tesno povezan z naravo in jo je jemal kot večno danost, od katere ljudje črpajo za svoje življenje in (naj) ji vračajo njeno dostojanstvo. Morda je Edvard Kardelj prav zato tako rad hodil po naših gozdovih in zelenicah. Prav zato je tudi pridobival nazaj sile, ki jih je potem trošil za napredek družbe, ko nam je dajal tako velik del svoje spoznavnosti o njenih gibalih.

Narava se maščuje, če ji človek vzame, a ji ne zna ali noče povrniti, kar je njej lastno. Zato kaže, truditi se ne le tako, da se zavzemamo za ravnovesje med človekom in naravo, marveč da tudi neposredno prispevamo del svojih sil.

Tudi v malem je imel rad družbo. Povsem preprosto se je vključil v lovsko bratovščino. In tudi drugi smo bili radi z njim. Z vsem svojim bistvom je živel takšno življenje, da njegovi osebnosti ni bilo treba izkazovati kakršnekoli izjemne posebnosti. Kot lovec je bil pač lovec. Ko je beseda stekla o uspehih, svojih ni poveljeval. Če je zgrešil, je pač zgrešil. Niso bile zato krive goste veje, spolzka tla ali puška.

Na lovu v lovišču pri Cerkljah leta 1966: tovariš Tito, Edvard Kardelj, Viktor Avbelj in Miha Marinko s svojim ptičarjem Dikom
Foto M. Kemperl

Lovcu pomeni izguba tovariša iskreno žalost. Naši lovski organizaciji pomeni izguba Edvarda Kardelja veliko več.

Najbolje se mu bomo oddolžili in praznino, ki je nastala z njegovo smrtjo, bomo najbolje zapolnili z ustvarjalnostjo, kakršni je bil prav Krištof povsem predan.

Tudi lovci smo dolžni razvijati in braniti vrednote, za katere se je boril in jih soustvarjal. Njegovi pogledi na razvoj družbe, na odnos med družbo in naravo in posebej na obstoj živalskega sveta in razvoj lovstva postajajo stvarnost in ostajajo vizija ter obveza.

Od vseh nas je odvisno, kako bo Slovenija, kako bo Jugoslavija še vnaprej svobodoljubna dežela; dežela ponosnih ljudi, ki ne trpijo nikogar nad seboj; ljudi, katerim svobode in sreče ne more dati nihče drug namesto njih samih, ko sami odločajo o rezultatih dela svojih rok in uma.

Od vseh nas je odvisno, kako se bomo uprli, če bo treba, kakršnimkoli špekulacijam glede naše sada-

njosti in prihodnosti. To smo dolžni Krištofu, nam samim, novim generacijam, vsemu naprednemu svetu, ki se je ob smrti Edvarda Kardelja daleč od običajne oddolžitve državniku odzval s priznanji njegovemu življenjskemu delu in našemu narodno-osvobodilnemu boju ter samoupravnemu, neuvrščenemu poti v socializem.

Lovska organizacija se bo morala zato tudi vnaprej razvijati kot neločljivi del družbenih stremeljenj. Kolikor več bomo prispevali družbi in splošnemu družbenemu ustvarjanju, toliko bolj bo takšno ustvarjalno vzdušje zagotovilo njen samoupravni razvoj in spodbudilo našo skrb za ohranitev ravnovesja med človekom in naravo in v človeku ter naravi.

Ob vsem tem mora biti vodilo lovski organizaciji še posebej usmeritev, ki smo jo uveljavljali v povojnem času in se je Edvard Kardelj zanjo ves čas zavzemal: varstvo narave in zaščita divjadi ter na socialističnih samoupravnih osnovah organizirano lovstvo.

Vse to je ustvarjanje v velikem in malem.

Lojze Briški

»Lov je tisti večni konflikt človeka s naravo, ki ga dejansko z njo spaja«

Sirene tulijo. Votlo se plazijo njihovi kriki z dna ulic mesta, zastrtega z meglenim svodom, kvišku v neprodorne oboke žalosti.

Po ulicah stojijo ljudje kakor okameneli, nemo gledajo v sprevod, ki se pomika proti grobnici narodnih herojev.

Nebo rosi dež, kakor bi objokovalo smrt velikega človeka v turobnem razpoloženju mrzlega dne, ko se ves narod poslavlja od ljubljenega in spoštovanega voditelja Edvarda Kardelja.

Zvoki žalne koračnice plavajo nad rekami ljudi in se izgubljajo v sivinah, in človek prisluhne slutnjam nepredvidljivih usodnosti.

Obstali so stroji, jekleno brnenje se je utišalo, sredi dela so se povesile roke. Vse polni občutje žalosti in tesnobe, ki bo zarisalo neizbrisno sled v spomin vsej generaciji.

Prihaja trenutek slovesa od človeka, ki je delal vse življenje za to, da bi ljudje živeli človeku vredno, v slogi drug z drugim, da se ne bi vsak dan sproti bali naslednjega dne, da bi bili svobodni, srečni gospodarji svojega dela in svoje usode. Težko je slovo Josipa Broza-Tita, predsednika republike, od svojega prijatelja, najožjega sodelavca, težko je slovo žene in sorodnikov, sodelavcev in vseh, ki so ga imeli radi.

Besede njegovih soborcev, ki se v imenu vodstev poslavljajo od njega in se mu zahvaljujejo za vse, kar nam je dal in pomenil, se nam klešejo v spomin.

Izkazujemo mu zadnjo čast, da se mu skromno oddolžimo in se mu zahvalimo.

Žaro s pepelom polaga v grobnico herojev general Šuc, obdan z bojnimi tovariši. Trikratna salva častne čete JLA preseka tišino, zabobnijo streli topov, odmev se razblini med oblaki in oči se orosijo.

Edvard Kardelj, ki je delal in se boril do zadnjega diha, je vstopil v viharo zgodovino sveta ob koncu

dvajsetega stoletja. Njegova misel pa je v trenutku njegove smrti zaživel v novih pomenih.

Nenadomestljiva izguba

Kadar umre velik človek, je tako, kot bi zemlja zaprla eno svojih oči. Oči, ki vidijo dlje v neskončnost prostora in časa, ki vidijo globlje v nasprotje procesov, oči, ki vidijo pot, za druge nevidno.

Takrat zadrhtijo srca. Ne samo njegovih najbližjih, najdražjih. Takrat se priplazita tesnoba in žalost v človeško skupnost, ki ga je usodno pogojila. Takrat zazveni v vseh tistih ljudeh tega planeta, ki se zavedajo: »Noben človek ni OTOK povsem zase; vsak človek je kos CELINE, del kopne zemlje. Če morje odplavi grudo prsti, je Evrope manj, prav tako, kot da je bil rtič, prav tako, kot da je bilo posestvo tvojih prijateljev ali tvoje lastno; ob smrti vsakega človeka je mene manj, zakaj vključen sem v ČLOVEŠTVO. In zato nikar ne pošiljaj spraševati, komu zvon zvonit. ZVONI TEBI! ... To je napisal John Donn in to misel je Hemingway izbral za uvod svoji knjigi »Komu zvonit«.

Prav te misli so me obšle, ko je svet preplavila vest, da je smrt iz naših bojnih vrst iztrgala velikega humanista, misleca, stratega revolucije in svetovnega državnika Edvarda Kardelja — Speransa, Bevca, Krištofa, kakor se je imenoval v ilegalnem boju.

Njegova smrt me je močno prizadela, kajti rad sem imel tega blagega človeka železne volje, jasne misli in odločnih dejanj, ki se nam je razdal do poslednjega diha in v delu izgorel, kot njegov prijatelj Boris Kidrič, v svetlem plamenu revolucionarnih sprememb sveta.

Njegova misel je presvetlila teme tega rahlo norega in surovega sveta, nam dala pogum in upanje v negotovem času, ko so mnogi v velikem svetu na vzhodu in zaho-

du izgubili kompas, ki bi kazal, kam naj gremo, da se ne bi izgubili v meglah odtujenosti, ampak da bi se vrnili v človečnost.

Globoko sem spoštoval tega prosvetljenega človeka. Z njegovimi idejami sem se prvič srečal še v mladosti, ko sem bral njegovo mladinsko knjigo »Popotovanje skozi čas«. Kasneje sem razmišljal o njej in zdela se mi je vzor, kako mlademu človeku — otroku preprosto razložiti zelo zapletene stvari o svetu, človeku in zgodovini.

Kasneje, šele v revoluciji, sem spoznal njegovo kompleksno politično misel, vodenje naše narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije. Edvard Kardelj je bil s svojo revolucionarno mislijo med nami, frontnimi borci in bojujočim se ljudstvom, nenehno navzoč. Netil je upanje v brezupnih dneh ofenziv in kot Titov najbližji sodelavec nam je skupaj z njim zasnoval taktiko in strategijo revolucionarnega boja in kazal pot, po kateri smo šli zmagi naproti, jasno in zvesto od prvega do zadnjega diha. Njega smo doživljali in nosili vsak v sebi in po svoje na dolgih pohodih v snegu, gladi, krvavih borbah naše veličastne epopeje, ki je v zgodovini na smrt obsojenih in zatiranih ljudstev našla neizbrisno in častno mesto. Nekateri so imeli srečo, da so ga pobliže spoznali. Ne samo v njegovih idejah in revolucionarni praksi. Spoznali so ga tudi kot človeka. Tudi jaz sem imel tako srečo in se v zadnjih desetih letih z njim večkrat pogovarjal.

So ljudje, s katerimi te usoda tako ali drugače za desetletja dolgo zveže v skupnem delu ali kako drugače. Ko pa ta zveza iz kakršnegakoli vzroka mine, zdrsnejo skozi spomin in se nam zdi, kot bi jih bili srečali v sanjah ali kot jih nikoli ne bi bilo. So pa ljudje, ki jih srečaš nekajkrat, pa se ti s svojo enkratno osebnostjo za vselej vrežejo v spomin. Takšen je bil Edvard Kardelj. Če si se z njim seznanil in se ujel z njegovo mislijo in s čustvom, ti je

vsako srečanje z njim pomenilo novo duhovno obogatitev. Deležen si bil toplote, moči in razjasnitve mnogih problemov. Kdor ga je znal začutiti in razumeti v njegovem elementarnem hotenju pomagati ljudem, ga je vedno privlačil in ga ne bo nikoli pozabil.

Spoznal sem, da je zelo razumevajoč in strpen sobesednik, ki upošteva mnenja drugih, posebno če gremo k istemu cilju z nekoliko različnimi metodami. Vendar je bil skrajno dosleden v vprašanih čistosti revolucije, v idejah o spremembi sveta in človeka. V imenu človečnosti se njegova misel ni nikoli razhajala s prakso, kakor se žal pri mnogih dogaja.

V desetletju stikov ni padla senca med naju. Najini pogovori se niso gibali le v območjih dnevne politike, ideologije in kulture. Pogovarjala sva se o človeku in svetu z vseh mogočih vidikov, in to kljub temu, da jaz kot svobodni duh nikdar nisem bil kimavec nobeni avtoriteti. Morda sva se tako dobro ujela tudi zato, ker sem se z njim in njegovo gostoljubno, prijetno ženo Pepco največkrat srečeval visoko v gorah, v najlepšem raju našega triglavskega sveta, na Velem polju, na stezah macesnovih pragozdov in rušja, v bližini zvezd in oblakov, pod skalnatim oblčjem obljubljenе slovenske gore Triglava.

Gora in človek

Znano je, da gore ljudi zbližujejo, da sredi njih postanejo boljši, mehkejši, dostopnejši do soljudi, zaupljivejši in naglo prijateljski in kdove kaj vse se še spremeni ob srečanjih v gorah, ob vodah in na lovu. Vsekakor nas to vrača v prvinske odnose med ljudmi.

Morda mi bo kdo ugovarjal, toda moje izkušnje so takšne. Že od otroka so me privlačevali gora, voda in gozd, vedno pa sem bil zaljubljen v Velo polje, kjer sem včasih tudi v snegu prebil po več dni. Je bilo naključje ali kaj drugega? Tudi Kardelj se je s svojo ženo Pepco zaljubil v ta rajski svet blaženih samot in večnega miru pod Triglavom. Dve desetletji je vsako leto prihajal tjakaj počivat in si obnavljat moči in voljo do življenja. Tam gori je sprejemal samo dobre prijatelje in

stare sodelavce. Tu sva bila večkrat njegova gosta s prijateljem Ivanom Fabjanom-Nikom, direktorjem Triglavskega narodnega parka; on je poskrbel, da je bilo bivanje Kardelevih v lovski koči čimbolj prijetno.

Od Pokljuke do Velega polja je štiri ure hoda in to za človeka, ki rad malo naokoli pogleda, kako je lepo, in se tam, kjer je najlepše »usede dol«, kot je dejal pokojni Joža Čop, ko smo lazili z njim po hribih. Kardelj je to pot vse do svoje bolezni zmerom prepešal in to mu je bilo v veliko zadovoljstvo. Z ženo Pepco, s prijatelji in z lovcom je obredel vse dolinice med vrhovi okoli Triglava. Poznal je najbolj skrite kotičke, kjer domuje še prava in neoskrunjena samota, kjer se pasejo gamsi in kjer so še poleti jeziki večnega snega med zaplatami dišечега cvetja.

Je na teh pobočjih triglavskih gora doma sreča? Tista sreča, o kateri pravi Edvard Kardelj v svoji zadnji knjigi, da sreče človeku ne moreta dati ne država ne partija, če je sam ne zna najti v sebi. Je tu svoboda kot spoznana nujnost, tudi za tiste, ki mislijo drugače? Je tu pozabljenje, točka, v katere bližnji ali daljnji cilj nas vleče usoda? Je tu bližina ničevosti, ko mora človek na vsakem koraku, če hoče obstati v svetu vertikale živ, dajati smisel nesmiselnemu? Je to svet, kjer se mirovanje spreminja v boj in boj v mirovanje? Kjer smrt postaja življenje? Je tu v naravi, ki ima podobo neoskrunjene prvobitnosti, skrita tista podoba sveta, ki bi v svet disharmonije in nasilja vnesla harmonijo in srečo? Kdo ve?!

Tu sem se pred desetimi leti pobil že seznanil s tem velikim človekom in njegovo ljubeznivo ženo. S Fabjanom sva bila kar dobro shojena, pa naju je pokrepčal s svojim napojem — z encijanovo grenčico. Po njej se ti misli sprostijo, nova moč te navda in prevzame te dobra volja. Zunaj je bilo precej hladno, megle so se vlačile okoli Triglava, veter je krivil macesne, tako da nam je zakurjena soba prijetno dela.

Njegova enkratna neposrednost in toplina sta nepozabni. V veliko čast sem si štel, ko mi je rekel, da se midva po pisanju dovolj poznavava, da se lahko tikava in mu lahko rečem Krištof, kot ga kličejo njegovi sodelavci in soborci. »Meni pa reci

Pepca,« je dodala žena. Nato smo si podali roke in popili še po eno grenčico. Stekel je pogovor, ki se je nehal pozno po polnoči. Še to je bilo zanimivo: bolj ko je bila pozna ura, manj smo bili zaspani in bolj so se iskrile misli. Pa saj ni čudno. Vsi, ki pišejo, najpogosteje delajo ponoči.

Če primerjam odnose, kakršne je znal od človeka do človeka stkati Krištof, z namišljeno veličino nekaterih, je ves zblestel v magični privlačnosti, ki je osvojila vsakega človeka. Če pa dodam še to, da je Krištof prav tako spoštljivo in prijateljsko znal obiskati gospodarico planinskega doma na Velem polju, Angelco, in ji kot sosedi nikoli ni pozabil poslati kos gamsa, če je znal z vsakim pastirjem, lovcom in hribolazcem najti stik prav tako kakor z delavci po tovarnah, z aktivisti in vsemi ljudmi, spoznaš človeka, ki je imel široko srce.

Pred prepadom, v katerega drsi človeška družba z nevarnostmi, ki jih poraja industrijska civilizacija z ekološko katastrofo in možnostjo jedrske vojne, je komunizem edini obrazec za rešitev sveta. Vsekakor pa je najbolj privlačna humanistična varianta jugoslovanskega samoupravnega socializma.

Edvard Kardelj je za to idejo živel, jo teoretično opredelil, zgorel zanjo in jo dal vsemu človeštvu. Njegova teoretska misel prodira v stotine milijonov zatiranega človeštva. To je zavest človeka prihodnosti. Je nadaljevanje velikih misli Marxa, Engelsa in Lenina.

Stvari politične prakse in teorije, ki jih dnevno premlevamo, so obširne in kot vsaka znanost zapleteno izražene. Edvard Kardelj jih je v osebnem razgovoru znal razložiti zelo enostavno in povedati, kako umiriti zgodovino, ki se nam večkrat kaže kot neukrotljiv in pobe-snel konj. S to temeljno zavzetostjo je prihajal med vršace in odhajal, napojen z novo močjo gora in gozdov. Narava mu je pomagala reševati družbo.

Mene pisatelja je Edvard Kardelj zanimal predvsem kot človek manj znane strani. Vsi vemo, da je bil urejen, neskončno delaven in uravnotežen človek. Bil je vzor vsem, ki gredo po poti revolucionarjev. Enostaven, preprost, osebno skromen, miselno globok, vizionar, od

katerega smo se nenehno lahko učili. Toda te lastnosti ne pridejo same od sebe.

Ljubezen do narave

Ljudje črpamo energijo za življenje iz treh glavnih virov: iz družbe, iz samega sebe in iz kozmičnih sil, se pravi, iz narave.

Dotaknil bi se samo zadnjega. Krištof je neskončno ljubil naravo. Kaj vse mu je pomenila, v nešteto razgovorih nisva mogla izčrpati. Ljubil jo je skrajno nežno in občutljivo, kakor je dano le redkim ljudem. Ljubil jo je celovito, takó kakor življenje samo.

Če bi ga kak snob ali malomeščanski filister videl, kako z ljubeznijo hodi pod mišelskimi vrhovi, ko odkopava redke cvetlice in jih presaja v pobočje k lovski koči, jim tam zaliva in se leto za leto vesele, ko jih je več, in jih občuduje, kako lepo cvetejo, tega ne bi verjel in bi se morda celo posmehoval. Krištof je precej planinskega cvetja presadil tudi v svoj alpinetum pri hiši v Tacnu. S ponosom je pokazal ta svoj vrtiček, in o vsaki cvetlici pripovedoval njeno zgodbo. Krištof je bil vesel vsega živega, kar je srečal v samotah gozdov: cvetlic, dreves, gob, živali. Veselil se je školjk, rib, ki jih je ujel, in divjadi, ki jo je uplenil.

Povsod je iskal lepoto in harmonijo. Z ženo Pepco sta vsako leto nabirala zdravilne rastline in jih podarjala znancem in prijateljem. Nikoli, kadar smo bili na Velem polju, ni manjkalo gob. Te so bile njegova velika strast. Z ženo sta jih znala pripravljati na vse mogoče načine. Krištof je izžareval dobrovoljnost, dovzeten je bil za humor kakor za resen pomenek in tudi karte je rad vrgel s prijatelji.

Narava je v njem budila ljubezen do življenja, znal ga je občudovati v njeni sleherni manifestaciji, kar pomeni, da za ustvarjalni duh vodijo kvišku vsa pota. Človeška trdnost in zvestoba, odločnost in vztrajnost so bile temeljne značilnosti njegovega značaja: močan človek, samorastnik kot viharo drevo, samemu sebi namen in sredstvo, predstraža in pionir vojske gozda.

Lepo si je z velikim človekom izmenjavati misli. Kakorkoli obračamo stvari, nekaj je res: Če hoče

Tovariš Tito in Edvard Kardelj po lovu na gamse v Kamniški Bistrici, avgusta 1955
Foto M. Kemperl

človek obvladati svet, mora najprej obvladati sebe. In če obvlada sebe, pomaga drugim že s svojim obstojem. Kadar pa človek ne spoštuje samega sebe, ni vreden, da bi ga spoštovali drugi. Usoda človeka je v polni prisotnosti v toku stvari, kajti le volja do dela in nenehnega boja je ključ do novih vrednosti. In če prenesemo to misel na družbo, kot je dejal Krištof enostavno: »Svoboda in demokracija sta odvisni od spoštovanja ustave in splošne morale. Če tega ni, so zakoni mrtva črka na papirju.«

To bi veljalo vsem tistim, ki so kritikastrsko in z nejevero spremljali samoupravno pot in kazali nezaupanje do delavca samoupravljalca, vsem, ki so s plaščem laži prikrivali svojo nesposobnost, neodgovornost ali celo nasprotovanje. Kardelj je večkrat poudaril, da marsikdo ne razume, da abstraktne svobode ni, da so samo konkretne

težnje s ciljem, z določenim ozadjem in interesom. Vsaka individualna svoboda trči na svobodo drugega.

Razgovarjali smo se o hribolazništvu in znanem izreku, da je tam, kjer je volja, tudi pot. Krištof je menil, da narod in posameznik razvijata svojo moč v boju, svojo voljo pa takrat, kadar ju potlačijo in jima delajo krivico.

Žalosten sem bil, ker človeška podlost tudi njemu ni prizanesla. Tudi veliko delo ni izvzeto, da ga ne bi napadali po duhu majhni ljudje. Kljub vsemu je bil Edvard Kardelj do vseh tolerant. Kolikokrat je poudaril: »Trasiramo novo pot! Zmože so možne! Obračunavajmo s pojavi, ne z ljudmi! Ti se lahko spremene in popravijo!« Ta misel mi je bila všeč, ker se približuje Marxovi, ko je dejal: »Nič človeškega mi ni tuje!« Kardelj je menil, da je bolje spregledati devetim krivim,

»Njegovo bogato revolucionarno delo je globoko vsajeno v našo družbeno bitnost, v temelje naše skupnosti in zato je tudi trajno. Njegov svetli lik pa bo generacijam navdih in zgled doslednega komunista, neutrudnega revolucionarja in čudovitega človeka.«

Predsednik republike Josip Broz-Tito

kakor pa enega samega nedolžnega človeka potisniti v nesrečo, kar je čisto nasprotno od stalinske prakse.

Svoboda in pisateljevanje

Ko sem snoval in kasneje pisal voznogodovinski ep »Ukana«, sta mi bili za sociološko osnovo Kardeljevi knjigi: »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja« ter »Socializem in vojna«. Moja najljubša vojna trofeja je Kardeljeva knjiga: »Sperans — Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«; izšla je pri »Naši založbi« leta 1939. Zaplenil sem jo na italijanski kvesturi maja 1945, ko smo osvobodili Trst. Primerno izdelano od branja in časa sem jo pokazal Kardelju in ga prosil, naj mi kaj zapiše vanjo. Napisal je: »Tovarišu Svetini, 31 let kasneje, z iskrenimi simpatijami. Edvard Kardelj — Sperans.« Verjetno je to redka knjiga, podpisana s pravim in ilegalnim imenom. Najdražji spomin pa mi je tudi podarjena knjiga s posvetilom, novejša izdaja, kjer je zapisal: »V spomin Tonetu Svetini, ki je s svojo bojovno prakso in s svojo besedo del te zgodovine slovenskega naroda.«

Edvard Kardelj je kljub svojemu teoretskemu delu, ki je zahtevalo vse njegove moči, našel čas za umetnost, bodisi literarno ali likovno. Ko so me v nekem obdobju napadli z vseh strani, mi je dejal: »Ne oziraj se na nikogar. Vsak, ki tako dobro ve, kaj in kako naj se piše, ima dovolj priložnosti in vso svobodo, da se poizkusi. Naša družba je vesela slehernega dobronamerne delo o narodnoosvobodilni borbi. Če pa boš obdeloval zgodovinske teme o revoluciji v romanu in ti nekatere stvari ne bodo jasne, pridi in vprašaj. Vrata so ti vedno odprta pa ti bomo povedali.«

Glede umetniške svobode pa mi je dejal: »Piši resnico, naša partija ni pred članstvom ne pred ljudstvom in svetom nikoli skrivala resnice.

To sam dobro veš. Imeti pa je treba v umetnosti občutek za mero.« Dobro je razumel, kakšna je družbena vloga umetnosti, da je literatura predvsem odsev odsevanega in ne zgodovina. Rad pa je poudarjal, naj služi človeku in naj ne bo sama sebi namen.

Ko smo se po letu 1970 nekateri ustvarjalci uprli filozofiji nič in razvrednotenju realističnih sporočil o naši NOB, ko je v »Tribuni« izšla zloglasna pesnitev »Slovenska apokalipsa« in smo napisali članek »Demokracija da, razkroj ne«, so nekatere republiške strukture ta spor označile kot »vihar v kozarcu vode«. Takrat mi je Krištof dejal, da marsikaj govore po Ljubljani, toda da se on strinja z nami in s člankom po obliki in vsebini.

Kardelj je vedno podpiral revolucionarne tokove v slovenski književnosti in umetnosti sploh. Menil je, naj kulturna sfera sama rešuje svoje probleme, saj je v njej dovolj komunistov, brez vmešavanja upravnega aparata in institucij države. Poglavitna moč umetnosti je v ustvarjalni svobodi. Velja pa rezultat dela.

Kot ljubitelj narave in čistosti našega okolja nam je v času, ko je Matej Bor ustanavljal skupnost za varstvo okolja v slovenskem in jugoslovanskem merilu, dal vso podporo. Takrat so nas nekateri smišli kot čistune in kozmetike narave ter neizživete politike žepnega formata. Kardelj je bil razočaran nad delom naših skupščinskih organov v SRS, ki v nekaj letih niso mogli sprejeti zakona o Triglavskem narodnem parku, nad našimi urbanisti, ki so pustili zasvinjati z vikendi velik del slovenske krajine. Razočaran nad tem, da so hoteli ob cesti graditi žičnico na Vršič! Da o »portobetonu« na naši obali ne govorimo. Čudim se, da je naša birokracija na mnjenja in predloge tovariša Kardelja reagirala zelo počasi ali pa jih je celo »pozabila«. »Ljubezen do narave je zakoreni-

njena v vsakem človeku, čeprav pri vsakem ne pride enako do izraza in ni enako globoka,« je menil tovariš Kardelj. Podpiral je težnjo k prebuditvi ekološke zavesti in mobilizaciji množic kot tudi političnih organov. Večkrat je poudaril: »Slovenska природа je nekaj najlepšega, kar sedanje generacije puščajo bodočim in vsako zanemarjanje je greh. Za zaščito prirode pa je opravljenega premalo. Človek marsikdaj s tehniko uničuje prirodo. Z njo pa tudi lahko popravi škodo. V našem času se narave ne da ščititi na primitiven način. Mi se ne moremo odpovedati napredku tehnike in tehnologije, vendar moramo urediti odnose med tehniko in naravo, ne da bi rušili naravno ravnovesje.«

Kardelj mi je v svojem domu z velikim ponosom pokazal zbirko umetnin in malih plastik, ki jih je prinesel s številnih potovanj z vseh krajev sveta. Vsak eksponat ima svojo zgodbo in je svojevrsten dokument, kako umetnost združuje ljudi vsega sveta, polaga mostove prijateljstva in miru med narodi, rasami in sistemi.

Ni mi oporekel, ko sem menil, da bi se socializem od komunizma moral razlikovati tudi na zunaj, da se manifestira kot duhovna družba. To je bilo pred leti. Dobro sem si zapomnil njegov odgovor, da bo Partija v svojih dokumentih dala traso ideji »umetnost ljudstvu«. Upam, da bodo te osnovne misli, ki so že kongresni sklepi, razumeli drugače, kakor jih naša davčna birokracija, ki nevede izvaja parolo »smrt umetnosti«.

Nepozaben je bil zame in za mojo družino dan pred devetimi leti, ko me je z ženo Pepco obiskal na mojem domu. Zanimale so ga skulpture iz jeklenih granatnih drobcev in orožja. Mnogi so jih že videli in nekateri, tudi za te stvari šolani, niso razumeli sporočila v njih. Krištof pa je takoj dojel občutje in ideje v varjenem jeklu, ki je iz sredstev nasilja in smrti postalo lepota in opozorilo. Ni oporekal moji definiciji, da je vojna rak človeške zavesti. Dodal mi je zelo dragoceno misel, ki je lahko človeštvu izhodišče za odpravo nasilja in vojne:

»Vojna je odnos med ljudmi. Njen izvor ni v prirodi, temveč v družbenih odnosih. To je uničevanje svoje vrste, zaradi nerešenih notranjih

družbenih nasprotij. Z rešitvijo teh odnosov bi odpadla potreba po vojni.«

Jaz pa sem dodal: »Torej je nujno, da človeštvo mobilizira najširše možnosti za vojno proti vojni.« Podaril sem mu skulpturo, ki mu je bila zelo všeč: ptico na raztreščenem ostanku granate, z imenom »Glasnik zmage«. Revolucionarna misel odpira svobodo, je njeno sporočilo.

Kasneje sem mu izdelal še reliefno ribo s kamnito glavo, simbol življenja, budnosti in zvestobe. In partizana jurišača. Trije simboli, ki se usklajajo z njegovim delom.

Edvarda Kardelja in ženo Pepco je tudi zanimalo, kje in kako sem pisal »Ukano«. Pokazal sem mu podstrešno sobico, veliko osem kvadratnih metrov, polno knjig. Takrat jo je zapiralo okno z jekleno ploščo. Njegov obraz je prebegnil blag smehljaj: »Tako debelo knjigo si napisal v tako majhnem prostoru?!« Zasmeljal sem se tudi jaz, kajti sobica je bila podobna bunkerju ali skladišču knjig: »Veš, tu pišem namenoma, da mi misli ne uhajajo drugam.« Povedal sem mu, kakšne težave so mi delali in kako so mi grozili. Zmajal je z glavo: »Težko se je izogniti hudobnim ljudem in nevoščljivcem. Taki se skuhamo v lastnem sovraštvu. Ne oziraj se nanje in piši, kajti človeka nazadnje opredeljuje samo delo. Narod in čas bosta povedala vsem, kaj ustvarjanega je vredno in kaj ne.«

O lovu

Edvarda Kardelja pa sem imel prilžnost spoznati tudi kot lovca, ne le kot ljubitelja narave. Lov pa združuje v sebi tako stare in zamotane arhitektske prvine, da se vsi lovci, prav tako kakor nas povezuje nekaj skupnega, ločimo med seboj. Med nami in naravo leži misterij smrti in to je, kar loči lovca od lovca. Edvard Kardelj je s svojo prodorno analitično mislijo prispeval svoj pogled tudi na to področje človekovega udejstvovanja. Z razumom je odgrnil tančico misterioznosti, v katero zavijajo lov že tisočletja in jasno postavil to vprašanje na trdna zemeljska tla.

Lov je postavil v medsebojni odnos ekoloških vprašanj, povezan z obstankom človeka in njegovih kultur.

Tovariš Kardelj na stojišču v revirju Mokrica, decembra 1958

Foto M. Kemperl

Njegova temeljna misel je bila: »Človek, ki ne vzdržuje ravnovesja v naravi, ga izgubi tudi v sebi.«

To je mnogo lažje povedati, kakor izvesti. Kako urediti lov, da bo tja, kjer narava ne regulira sama svojih procesov nastajanja, razvoja in razkroja, posegal človek po naravnem zakonu z večnim opozorilom: NE PORUŠIMO RAVNOVESJA! Ne med rastlinami, ne med živalskimi vrstami in okoljem in tudi ne med ljudmi!

Kardelj je dodal še tole temeljno misel, o kateri bi lahko razglabljali: »Lov je tisti večni konflikt človeka s naravo, ki ga dejansko z njo spaja.«

Zato je v moderni dobi vedno več in ne manj lovcev. Zato se je veliko partizanov vključilo v lov, da so z dušo ostali v gozdovih. Zato moderne države, kakor tudi še nerazvite, ustanavljajo nacionalne parke, ki so razplodnice divjadi in se narava v njih ohranja neokrnjeno.

O lovu smo se, bodisi v gorah ali pri njem doma, večkrat pogovarjali. Vse njegove dragocene misli bi se ob njegovem gigantskem teoretskem družbenem delu porazgubile in pozabile. Na srečo sem jih zapisoval v svoj dnevnik, precej pa jih je Krištof povedal tudi ob svojem zadnjem lovu na gamsa na Velem polju, avgusta 1977.

»Socialistično samoupravljanje, se pravi pravica do samoupravljanja, je nedvomno velika pravica, toda hkrati tudi velika odgovornost, ker mora v sistemu samoupravne demokracije vsak človek imeti vso odgovornost tudi za usodo drugega človeka.«

Edvard Kardelj

Intervju o lovu in lovstvu mi je Krištof obljubljal že nekaj let, a je vedno odlašal. Na Velo polje je prihajal na počitek, zato nisem silil vanj. Pisati je delo, celo težavno, čeprav nekateri mislijo, da je pisati tako lahko, kakor prelagati akte.

»Veš,« mi je dejal pred leti v svoji skromnosti, »jaz se nimam za kdove kako velikega lovca. Ob Titu, Matiji Mačku in Kidriču ter drugih, večjih lovcih, sem vedno čutil, da jih ne dosegam. Zato ne maram, da bi tisti, ki o lovu vedo veliko več od mene, saj se z lovom tudi več ukvarjajo, rekli, da jim delim napotke.«

Potem, ko sem s Titom imel intervju o lovu, mi je Krištof smejé se rekel:

»No, vidiš, dobro je bilo, da si imel intervju, zdaj se bova tudi midva pogovorila ob prvi priložnosti, ko bo na voljo malo več časa.«

Krištof se je hotel — kakor o vsaki drugi stvari — pogovarjati dosledno in poglobljeno.

Vem, da je zelo pozorno spremljal in tudi vplival na nastajanje našega zakona o gojitvi in varstvu divjadi. Lov je cenil tudi kot izredno priložnost za spoznavanje ljudi in zblíževanje z njimi ter ustvarjanje razpoloženj medsebojnega razumevanja. Krištof je znal razdeliti lovce, kam kdo sodi. Ni upošteval tistih, ki so pristopili k lovu zaradi prestiža, ker naj bi lov pač spadal k položaju, brez globljega občutka za lovsko

stvar. Tudi takšnih ne, ki se jim trofeje prašijo na podstrešjih in v kleteh. Pa streljačev ni maral. Na živce so mu šli tisti, ki so na skupnih lovih pobirali tuje fazane in se hvalili, kakšni da so strelci.

Krištof je pravega lovca enostavno opredelil z osebnega in družbenega vidika. Rekel je, da lovca presojamo po tem, kako skrbi za to, da so lovišča polna divjadi in ne misli na to, kako bi plenil.

Našo, slovensko lovsko organizacijo je zelo cenil in se zanjo zanimal. Posebna njegova skrb je veljala Triglavskemu nacionalnemu parku, ki ga je imel za najboljše organizirano lovsko varstveno organizacijo. Večkrat smo govorili o tem, da imamo Slovenci sedaj, ko je lov podružbljen in samoupravno organiziran, veliko možnosti v ustrezem času doseči vrhunsko evropsko in tudi svetovno kakovost lova in zaščite prirode. »Ne dvomim,« je menil, »zgrabite se s problemi! Jaz vam bom vedno in povsod pomagal.«

Kardelj ni bil lovec na trofeje. Tudi gojitveni odstrel mu je pomenil dragoceno lovsko doživetje. Rad je odstopil svojo lovsko pravico prijateljem in veselil se je njihovega uspeha. Lovska zavist, ki je tako pogost pojav v zeleni bratovščini, mu je bila tuja.

Trofeje je spoštoval in zelo je bil vesel lovsko pravičnega odstrela kakega starega gamsa. S ponosom je pokazal kožuh kapitalnega medveda, ki ga je uplenil l. 1975 v Bugojnu. Lahko bi imel tudi trofeje iz Afrike, a je povabila na safari iz moralnih in političnih ozirov odklanjal. Tudi ribiška doživetja je visoko cenil. Ni pozabil na osemnajst kilogramov težkega sulca in ne na petdeset kilogramov težko tuno, ki jo je ulovil v Rdečem morju.

Zelo pomembne misli je Edvard Kardelj izrekel tudi o ideologiji lova in lovski etiki. Menil je, da tema vprašanjema pri nas namenjamo premalo pozornosti. Tradicija, obi-

čaji, lovska mitologija, spoznavanje lova pri drugih narodih, lov in umetnost lovstvo bogatijo.

Sodobno lovstvo zahteva etiko in razvito ideologijo, neposredno odvisnost lovca od narave in odgovornost do nje in družbe. Zelo pomembna se mi zdi tale njegova misel: »Lov je pravični odnos človeka do narave. Lovca naj ima le toliko pravic, kolikor prispeva h gojitvi in varstvu divjadi.«

Ob slovesu od Edvarda Kardelja, velikega ljubitelja narave in lovca, je naša dolžnost, da njegove misli o lovu vtremo v našo lovsko zavest in vsakdanje delo.

Ne bomo ga pozabili

V raj pod Triglavom, v kotlino Velega polja, bo šele konec meseca maja prišla pomlad. S sten bodo zagrmeli plazovi, sončna toplota bo stalila snegove, vode bodo odtekle v žlambore in tokave. Zazeleneli bodo macesni, skale bodo ozorele, strmali se bodo pokrile s plašči nežnih zelenih trav in z dišečim cvetjem. Spet se bodo razpotegnili tropi gamsov po pobočjih, zabrlizgal bo svizec. Orel bo grenko kriknul v sinjini, ruševci bodo z ognjevitim gruljenjem pregnali noč in čakali svetlobo jutra, glasovi planincev bodo drobili tišino. Prišel bo mesec avgust, ko je na sončni strani gore življenje najbujnejše. Vse bo, kakor je bilo. Le Krištofa ne bomo srečali na stezah samote, ne bomo ga videli med krvavo rdečim slečem ne med modrookimi svišči ne pri tropih gamsov pod stenami.

Njegovi prijatelji bomo hodili gledat v pobočje nad samotno kočjo, kako cvetijo njegove rože in stezajo svoje glavice v modrino ter k sivim stenam Triglava. Prisluhnili bomo kamnitemu plazu, ki polni praznino z vesoljsko glasbo, in le zdelo se nam bo, da bo po stezi prišel Krištof.

Krištofov zemeljski prah, ostanek ognja, pa se je pridružil svojim sobojevnikom, herojem, ki so davno odšli od nas, da bi znova zaživeli med nami. V skromni kamen so tam vklesane besede velikega pesnika:

Domovina je ena, nam vsem dodeljena in eno življenje in ena smrt. Bodočnost je vera, kdor zanjo umira, se dvigne v življenje, ko pade v smrt.

Tone Svetina

Proslave ob 75-letnici Vodnikovega doma na Velem polju, ki je bila v avgustu 1970, so se udeležili tudi: Pepca in Edvard Kardelj, predsednik PZS dr. Miha Potočnik in takratni predsednik PZJ dr. Marijan Breclj
Foto E. Šelhaus

Pri tovarišu Krištofu na Velem polju

Na tovariša Edvarda Kardelja — našega dragega Krištofa — me vežejo mnogi spomini na skupna doživetja na lovu in ribolovu ter na skupne poti po dolinah, gričih in planinah, tako pri nas v Sloveniji kakor tudi v drugih krajih Jugoslavije. Nanj me spominjajo mnogi, zame dragoceni pogovori o prirodi.

V času najinega prebivanja in delovanja v Beogradu sem imel večkrat priložnost, da sem se mu pridružil, ko je odhajal na lov ali ribolov. Belje,

Fruška gora, vojvodinska nižinska lovišča, Neretva in Boračko jezero, pobočja Prokletij in Šar planine — vse to so kraji, kjer sem v njegovi družbi z velikim veseljem in zadovoljstvom užival ne le lov sam, ampak vse, kar se dogaja v človeku, ko stopa v neposreden stik z novimi predeli domovine in z njihovim živalskim svetom, ko sprejema prirodo z vsemi svojimi čutili in ko se mu v glavi prepletajo vse mogoče misli, kako svoj odnos do narave

spraviti v sklad z vsem, kar od življenja pričakuješ. No, in prav v tem je bil tovariš Krištof tisti, ki je človeku pri razreševanju takih misli prijateljsko pomagal.

Nič čudnega ni, da mi ostajajo najlepši spomini na skupne poti po Kamniških planinah in Karavankah, predvsem pa po Julijcih. Tovariš Krištof ni hodil v gore samo kot lovec in tudi ni hodil le po lovskih poteh. V gorskem svetu je zaživel kot velik ljubitelj prirode, ki jo je doživljal z globokim spoštovanjem. Bil je planinec in lovec, bil je človek, ki je želel čimbolj spoznati živali in rastlinstvo planin. Bil je nabi-ralec zdravilnih zelišč — skratka bil je intimen prijatelj matere narave ter je s srcem in razumom

globoko in občuteno dojemal skrivnosti čudovitega gorskega sveta. In tak, kakršen je zaživel na planinskih in lovskih stezah, posebno v času, ko je bil gorski svet pregrnjen s čudovito cvetno preprogo, je ustvarjal v nas vseh, ki smo hodili z njim in se z njim shajali v lovskih in planinskih kočah, neko posebno vedro in prijateljsko razpoloženje.

Najbolj je prijatelju Krištofu prirastel k srcu gorski svet okrog očaka Triglava, še prav posebej Velo polje. V prvem desetletju po vojni smo hodili skupaj na nekatere ture, predvsem v Julijce in na sam Triglav. Kmalu se je odločil, da morajo biti njegovi obiski planin daljši, čutil je potrebo preživeti čimveč letnega dopusta v njihovem osrčju. Na poraščenem gorskem hrbtu nad Oskovnico, tam, kjer se dvigne svet proti Mecesnovi glavi, stoji lovska koča, ki ji še sedaj pravimo Ana Marija. To ime je dobila ob svojem nastanku, že precej pred drugo svetovno vojno. Edvard Kardelj je hodil s svojo družino najprej v to kočo na nekoliko daljše oddihe. Mi, nekateri njegovi prijatelji, smo bili blizu — spodaj v koči na Pšincu. Kmalu smo ustanovili »krajevno skupnost«, hodili skupaj na izlete in z njim na lov ter preživeli mnoge vesele ure v teh dveh kočah, ko smo obiskovali drugi druge. Tovariša Krištofa pa je vlekle višje, vlekle ga je na njegovo Velo polje, ki mu je v času, ko je imel še »domovinsko pravico« tu nad Oskovnico, že trdno prirastlo k srcu.

Od tedaj dalje je redno vsako leto hodil tja v lovsko kočo, ki stoji nad Malim poljem, nasproti mogočne glave Mišelj vrha. Vsako leto smo ga tu obiskovali. Ostajali smo po več dni z njim in s tovarišico Pepco, ki jo je prav tako prevzelo Velo polje s svojo razkošno lepoto. Na mnoge teh dni nas vežejo spomini na izlete po Velski in Mišeljski dolini, k Adamu in Evi in še na vso bližnjo in širšo okolico Velega polja. Pred leti smo se z Velega polja vračali domov nekoliko po ovinkih. Šli smo z Mišeljske planine prek Adama in Eve na Krstenico, potem na planino V Lazu, od tam na planino Pri jezeru in nato čez Vogar v Staro Fužino. S kakšnim vedrim razpoloženjem in kako odlično — imeli smo občutek, da prav z lahkoto — je tovarš Kardelj prehodil to ne tako kratko pot in v Stari Fužini ni

bilo nikake utrujenosti. Nasprotno, spodbudil je nas in domačine, da smo skupaj posedeli in preživeli nekaj prav prijetnih ur.

Vežejo nas lepi spomini na razne dogodivščine na lovih na gamsa in srnjaka. Morda pa še bolj na doživljaje, ko smo ure in ure ogledovali življenje teh prekrasnih in ponosnih gorskih prebivalcev, oprezovali za svizci, občudovali prelete planinskega orla, uživali prekrasne sončne dni na gorskih jasad. In spoznavali ta svet tudi, ko so močno zavijali vetrovi in ko so nad njim divjale nevihte.

Tovariš Krištof je bil velik ljubitelj gorskega cvetja in dobro ga je poznal. Zanimala ga je tudi najmanjša, komaj vidna rožica in ves vesel je bil, ko je v njej odkril svojo novo cvetno prijateljico. S Pepco sta pridno nabirala zdravilne rastline, tako da sta vsako leto odhajala domov kar dobro založena z materino dušico, s kopro, z gorskim pelinom, z encijanovimi koreninami in še z drugimi rožami in bilkami. Ko drugi nismo mislili na to, da se da tu gori na Velem polju živeti od gob, sta nam Krištof in Pepca dokazala nasprotno. Velikokrat sta nabrala mnogo prav dobrih gob in nam z njimi omogočila pravo pojedino.

Večeri, ki smo jih preživljali v prijazni lovski koči, so bili lepi, veseli in zabavni. Velikokrat je tovarš Krištof sprožil razgovor o varstvu narave. Imel je zelo dober vpogled v to, kaj vse se dogaja na tem področju. Jasno, kritično in zelo odločno je postavljaj zahtevo spopasti se

z vsem, kar odkrito in prikrito načinja človekovo življenjsko okolje. Njegove pobude niso bile samo načelne in splošne. Bil je konkreten in realen. Imeli smo občutek, še več, prepričani smo bili, da so se mnoge njegove zamisli o varstvu prirode rodile prav tu na Velem polju.

Brez taroka, zabavnih klepetov, duhovitih besednih dvobojev in podobnega seveda tudi ni šlo. Pa tudi brez Krištofovega encijana ne. Bil je samostojen izdelovalec žganja iz encijanovih korenin. In kaj še vse je bilo v tej pijači? Ta recept je bil Krištofova skrivnost. Zelo točno smo vedeli le to, da je ta pijača ne le dobra, ampak zelo dobra.

Navadno smo se že prvega dne zvečer pogovarjali, kako bo z lovom. Večkrat me je nagovarjal, naj grem prvi, češ spodobi se, da imamo čimprej jetrca. Želel sem se temu izmakniti, ker sem vedel, kaj me čaka, če pridem brez gamsa, še celo pa, če ga zgrešim. Ob takih priložnostih ni dosti prizanašanja tistemu, ki »fali«. Krištof pa ni popustil in mi je rekel: »Kaj, na Angelco pa nič ne misliš?« Bila je namreč navada, da je naša draga Angelca, oskrbnica Vodnikovega doma na Velem polju, dobila od tovariša Krištofa vedno kak kos gamsa. No, kaj sem hotel, padla je dovolj močna utemeljitev in ob zori drugega dne sva z lovцем Jankom krenila v Velsko dolino.

Ni mi še stopilo v zavest, da Krištofa letos na Velem polju ne bo več...

Marijan Breclj

Odlikovala ga je planinska skromnost

Planinski svet pod Triglavom in okrog Velega polja je s smrtjo Edvarda Kardelja-Krištofa izgubil enega svojih najplemenitejših in najbolj vnetih častilcev. Dolga leta je ob redkih časih dopusta in delovnega počitka živel sredi vrveža planinskih obiskovalcev, sredi planinskega cvetja in tropov gamsov okrog Mišelj vrha. V Vodnikovem planinskem domu nad Velim poljem

je bil pogost, dobrodošel in prijazen gost. Odlikovala ga je pristna planinska skromnost, domačnost in vedrost.

Sicer nisem imel nikdar priložnosti, da bi sodeloval na njegovih lovskih pohodih. Bili smo večkrat skupaj le na prijetnih planinskih izletih. Vem pa iz naših lovskih in planinskih pogovorov, pa tudi iz pričevanj njegovih lovskih spremljevalcev,

da je bil nadvse pravičen, pošten in kulturn lovec, ki je kot velik človekoljub in ljubitelj narave imel in gojil izredno tenkočuten in spoštljiv odnos do slovenske gorske pokrajine, njenih naravnih lepote in njene živane ter cvetane. Bil je velik zaščitnik naše kulturne in naravne dediščine nasploh, posebej pa še Triglavskega narodnega parka, za katerega razširitev se je posebno zadnje čase stalno in živo zanimal.

Človek, ki ima rad živali in cvetlice, je prav gotovo dober človek. Spoštuje in rad ima tudi sočloveka. Posebej še nemočnega, ki se mora trdo tolči za svoj obstanek in na-

predek. Tak je bil s svojo preroško vizijo samoupravnega socializma prav gotovo tovariš Krištof.

V pozdravnem pismu, ki nam ga je poslal na množično planinsko in vseljudsko zborovanje ob proslavi dvestoletnice prvega vzpona na Triglav na Ribčevem laz v Bohinju, 27. avgusta 1978, nam je zapisal v kleni, strnjeni besedi nepozabna in trajna navodila o ohranjanju in varstvu našega prvobitnega Triglava in pokrajine okrog njega.

Vestno se bomo skupaj z lovci, tarniki, gozdarji in drugimi gorniki — ravnali po njih.

Miha Potočnik

»Bilo mi je težko, kakor da mi je umrl prijatelj«

»Najbolj mi je bilo hudo, ker se nisem mogel posloviti od tovariša Kardelja na njegovi zadnji poti. Priklenjen sem na posteljo, na to sobico, ko še okrevam po težki operaciji,« je začel pripovedovati Ivan Traven, upokojeni lovec Zavoda za gojitev divjadi Kozorog. Tistega žalostnega deževnega in za zimski čas nenavadno toplega februarskega popoldneva sem ga namreč obiskal na njegovem domu v Vodica. K njemu sem prišel, da bi za bralce Lovca kaj povedal o tovarišu Edvardu Kardelju kot lovcu, kajti Ivan Traven je bil njegov vodnik na lovu, kadar si je tovariš Kardelj po napornem delu in ustvarjanju zaželel nekaj oddiha in razvedrila med polji in gozdiči okrog Brnika in Vodic, slabe pol ure od Ljubljane.

»Da, tukaj priklenjen na posteljo sem poslušal govornike, njegove prijatelje, soborce in državnike, ki jih je prizadela izguba velikega človeka. Tudi jaz sem se vseskozi zavedal, kako velik in pomemben človek je tovariš Kardelj za našo domovino, za nas vse, toda občutil sem globoko žalost zato, ker sem v njem izgubil dobrega lovskega tovariša in prijatelja. Velike reči, ki se jim pravi znanost ali politika, so bolj odmaknjene od mojega načina življenja, kajti jaz sem le lovec in veliko večino svojega življenja sem preživel v naravi. Zato me

je njegova smrt prizadela osebno. Da, žalost čutim kakor za umrlim prijateljem, kajti vsakič me je, kadar je prišel na moj dom, da bi potem skupaj šla v lovišče, toplo pozdravil: 'Kako je, prijatelj Ivan?' In jaz sem mu vedno odgovoril, da je dobro, da sem vesel, ker je prišel in da vem za lepega srnjaka. On pa vselej: 'Prav, prav, Ivan. Vem, da si prizadevaš, vendar je zame najpomembnejše, da se nadiham svežega zraka in opazujem naravo in vse, kar se v njej lepega dogaja. Srnjak pride šele potem na vrsto.' Tudi med potjo do preže, kamor sva se pač namenila, sva se vedno pogovarjala, kakor se ponavadi pogovarjamo prijatelji. Poseben občutek je, pogovarjati se s tako pomembno osebnostjo, ki jo pozna in ceni ves svet. Toda največ sva govorila o naravi, o divjadi. Njegov način govorjenja je bil vedno prijeten in topel, tovariški. Celo za moja mala kmečka opravila na mo-

jem malem posestvu se je zanimal. Največ sva bila skupaj pri lovu na srnjaka. Nadenj je gotovo prišel vsako leto, prvič leta 1952. Zadnjič sva šla skupaj na rdečega rogača poleti 1976. Prav teh dveh lovov, prvega in zadnjega, se tudi najbolj spominjam.

Bilo je junija, še pred kresom, ko polja in gozdove še oživlja veselo ptičje petje, ko tudi kukavica še poje, čas, ki je zame najlepši čas za lov na srnjaka. Takrat so mi z uprave lovišča sporočili, da bom popoldan dobil gosta, Edvarda Kardelja, in naj se potrudim, da bi bil lov zanimiv.

Tovariš Kardelj se je pripeljal ob petih popoldne in mi stopil naproti s tako toplim in prijaznim nasmehom, da me je na mah minila zadrega. Potem sem ga popeljal na visoko prežo blizu brniškega letališča, na kraj, kjer so na senošet, ki se globoko zajeda v gozd, izstopali kar trije srnjaki, vsak s svoje strani gozda. Eden izmed njih je bil izjemno lep. Na tega sem računal. Na prežo sva se usedla že okrog pol šestih in kmalu nato je izstopil srnjak na zgornjem koncu senošeti. Toda, ta ni bil 'ta pravi'. Tovariš Kardelj si ga je večkrat ogledal skozi daljnogled in hkrati prisluškoval glasovom gozda. To sem sklepal po tem, ker je obračal pogled v smer, od koder se je oglašalo ptičje petje. Sicer pa sva ves čas molčala, kakor se na preži spodobi. Pravi srnjak pa ni in ni hotel na plan. Pokazal se je komaj ob pol osmih. Vedel sem, da se bo kmalu začelo mračiti. Srnjak je bil na pravnji razdalji, dobrih sto korakov od preže, obsijan od zamolke svetlobe poslednjih žarkov zahajajočega sonca.

'Pripravite se!' pravim gostu. 'Ne, še malo ga bom opazoval. Tako lep je,' mi je šepnil tovariš Kardelj in niti daljnogleda ni odmaknil od oči. Puška mu je bila prislunjena ob strani; niti zmenil se ni zanjo. Srnjak pa tudi ni dolgo zdržal. Ne-

»Razvijati moramo etiko neposredne odvisnosti lovca od narave in odgovornosti do nje in do družbe. Temu ustreza naše samoupravno načelo organiziranosti lovstva, ki daje vsakemu lovcu toliko pravice, kolikor prispeva h gojitvi in varstvu divjadi ter obstoju živalskega sveta.«

Edvard Kardelj

kaj ga je moralo vznemiriti, ker jo je jadrno pobrisal v gozd, midva pa prazna domov.

„Srnjaka bova že še dobila, prijatelj Ivan. Tako lep prizor, kakor se mi je danes nudil, pa je bolj redek. Takih prizorov ne smemo zapraviti,“ mi je pojasnil med potjo.

Ko sva pa zadnjič šla na srnjaka, je bilo prve dni avgusta, ko se srnjaki ženijo. Bilo je leta 1976. Takrat sem ga peljal na prežo v Zapahe, kjer je izstopal zelo lep srnjak, z nenavadno močnim rogovjem. Tega sem prav zanj vseskozi imel v rezervi. Kmalu po petih popoldne sva se usedla na prežo in čakala. Predvideval sem, da bi srnjak utegnil kmalu izstopiti, že med polšesto in sedmo. Ta srnjak ni imel natančne ure, kakor jo imajo nekateri. Toda v tej poldrugi uri je do tedaj, skozi tisto poletje, zagotovo vsak dan izstopil. Na tisti jasi tisto poletje tudi nisem nikoli opazil drugega srnjaka. Vedno le tega samega, kajti bil je močan in bojevit. Zato so se drugi srnjaki izogibali njegovega stanišča.

No, tisti večer, kakor nalašč, ali ti ne izstopi na zgornjem koncu senožeti neko usranè, lanščak s poldrugim rožičkom. Bil je tako kilav, da se ga gospodarju tega gozda ni zdelo vredno spoditi. Da, postalo me je sram in menda sem celo zardel. Spomnim se, kako sem mu poprej pojasnjeval, kakšnega srnjaka da pričakujeva.

Tovariš Kardelj je, brž ko je opazil slabéta, takoj prislonil daljnogled k očem in že čez hip vzel puško v roke. Ne da bi čakal, kaj bom rekel, je odločil: „Ta je pa za odstrel!“ In že je dvignil puško k licu.

Moral sem mu roko položiti na laket. „Ne, lepo vas prosim, ne tega! Take pospravimo že sami, ni treba vam! Potrpite še malo, da izstopi tisti, ki sem ga prihranil za vas.“ Tovariš Kardelj ni ničesar odgovoril. Obotavlja se je odložil puško. Nato je kmalu izstopil pravi srnjak, ki je potem tudi v ognju obležal.

Tovarišu Kardelju sem potem, ko sva prišla do plena, čestital lovski blagor, mu podal smrekov vršiček, kakor narekuje naš lovski običaj. Medtem, ko sem srnjaka pripravljajal za prevoz, se je tovariš Kardelj usedel v travo poleg mene in ves čas sva se prav po domače pogovarjala. Bil je vesel svojega lovskega uspeha. Povabil me je, da bi v domači

Tovariš Edvard Kardelj v razgovoru z Milanom Kemperlom v lovišču Zavoda za gojitev divjadi Kozorog leta 1967

gostilni skupaj ta uspeh tudi nekoliko zalila.

V gostilni sem mu s polnim kozarcem vina spet čestital k lovskemu blagru. Takrat mi je rekel: „Veš, dragi prijatelj Ivan, nisem ravnal prav. Onega špičaka bi moral. To bi bilo lovsko pravilno, kajti lovec mora predvsem gojiti. To velja za vse lovce, brez razlike!“

Čutil sem, da ga moram še pomiriti. Pojasnil sem mu, da je tak gojitveni odstrel pravica in dolžnost nas poklicnih lovcev in da tega lanščaka ne bo težko odstreliti. Nato sem mu še rekel, da on gotovo zasluži primerno lovsko trofejo, saj mu za lov ne preostaja veliko časa. Vendar nisem imel občutka, da sem ga glede odstrela povsem prepričal. Zato sem mu predlagal, naj se drugi dan ali v nekaj dneh vrne, če utegne, pa bova

šla še na onega špičaka. Takrat pa se mi je samo nasmehnil in rekel: „Dragi Ivan, zame je popolnoma dovolj, če uplenim enega srnjaka na leto. Naravi ne smemo preveč jemati.“

»Tovariš Kardelj« — je lovec nadaljeval svojo pripoved — »je bil izjemno dober strelec. Imel pa je navado, da je včasih povsili puško in sploh ni streljal. Samo enkrat mi je pojasnil, zakaj je to storil. Rekel je, da je imel občutek, da ni dobro pomeril.

Nekaj podobnega sem opazil, ko je streljal s šibrenico na leteče fazane. Kaj pogosto se je zgodilo, da je na fazana pomeril, a ni ustrelil. Če pa je, potem je fazan gotovo padel.

Tudi to mi je ob neki priložnosti pojasnil: „Ne maram, da bi se žival mučila. Dobro je treba pomeriti in zadeti ali pa sploh ne streljati.“

Traven je Kardelja pogosto spremljal na poljskih lovih. Povedal je, da je tovariš Kardelj prihajal na lov na fazane na Brnik po nekajkrat vsake jeseni, vselej v družbi svojih prijateljev. Na jerebice pa ni hotel streljati. »Premalo jih je, da bi jih streljal še jaz,« je rekel Ivanu.

Potem pa se je Traven nasmehnil in rekel, da se bo vedno spominjal zabavnega dogodka pri lovu na fazane. Povedal mi je: »Pri brniškem letališču smo lovili fazane. Med lovci sta tudi Edvard Kardelj in Miha Marinko. Jaz sem bil s kratkodlakim ptičarjem Dikom. Stal sem nekoliko v ozadju obeh lovcev: Edvarda Kardelja in Mihe Marinka. Fazani so preletavali čez lovce, ki so zapirali. Precej je pokalo. Tudi tovariš Kardelj je večkrat ustrelil in vsakič je fazan tudi padel. Pes Dik pa, ne bodi len, je pridno aportal ustreljene fazane. Toda ni jih prinašal tovarišu Kardelju ali meni, ampak Mihi Marinku. Ko se je to zgodilo nekajkrat zapovrstjo, se je tovariš Kardelj obrnil k Marinku: „Hej, ti Miha, kje si se pa s psom tako dogovoril, da ti prinaša moje fazane?“ A Marinko se je le navihano smejal.

Skrivnost smo razjasnili šele po lovu, ko je bilo na ta račun že veliko smeha in ugibanj. Dik je bil pri meni šele nekaj mesecev. Sicer je bil pa njegov lastnik Miha Marinko, ki mi je psa dal le v oskrbo.«

Janko Perat

Na lovu z Edvardom Kardeljem

Poklicni lovci, ki smo se srečevali s tovarišem Edvardom Kardeljem na lovskih stezah v gozdovih in gorah ter поблиže prišli v stik s tem velikim človekom, smo iz mnogih podrobnosti spoznali njegov plemenit značaj, občutljivo in široko dušo. V svojih navadah je bil tako svojstven in prilagodljiv na vsakršne pogoje, da je s svojo skromnostjo, vztrajnostjo in potrpežljivostjo prekašal druge lovske goste, kajti večina si želi v čim krajšem času priti do čim boljše trofeje. Žal pa to ni vedno lahko izvedljivo.

Ker je bil tovariš Kardelj v teh svojih lovskih vrlinah pravo nasprotje prenekaterim, smo ga spoštovali in mu z veseljem pripravljali lov in bivanje v loviščih.

Vse lovce, ki smo imeli srečo

spremljati ga na lovskih pohodih, je globoko pretresla vest, da Krištofa ni več. Premalo imamo besed, da bi lahko izrazili svoja čustva do njega, kajti toplino njegovega srca je bilo treba občutiti in ga globlje spoznati. Na videz je bil zadržan, včasih tudi zaskrbljen, toda le na videz. Takoj pa, ko si stopil z njim v osebni stik, je zažarela njegova široka dobrohotnost. V lovski družbi je znal takoj ustvariti prijetno vzdušje medsebojnega zaupanja, ki je na lovu potrebno, tako, da smo se lovci ob njem dobro počutili in si želeli z njim večkratnega snidenja.

Tovariš Kardelj je pokazal izjemno zanimanje za človeka. Z vsakim, ki ga je vodil na lovu, se je najprej dobro spoznal. Imel je tudi lastnost,

da se je rad seznanjal z ljudmi, ki smo jih srečevali na naših pohodih: s kmeti, gozdarji, gozdnimi delavci. Zanimali so ga njihovi problemi — kako živijo in delajo. Znal je prisluhniti ljudskim težavam in svetoval je. Njegova beseda je bila polna skrbi in ljubezni do sočloveka in do družbe. Pri vsej svoji veličini, ki jo je priznaval ves svet, ne le Jugoslovani, pa je bil do nas lovcev domač in skromen. Osnovno črto njegovega značaja so sestavljale: skromnost, dobrohotnost in ljubeznivost, ostrina misli, jasne opredelitve, odločno vztrajanje in doslednost v vsem, česar se je lotil.

Iz svojih dolgoletnih stikov z Edvardom Kardeljem sem izbral nekaj dogodivščin, ki bi ga morda lahko prikazala kot lovca in ljubitelja prirode.

Na lovskem pohodu brez pušk po lovišču zavoda Kozorog, poleti 1967. leta: predsednik Tito, Edvard Kardelj, Ivan Maček in France Popit

Foto M. Kemperl

»Živel bi v iluziji, če bi mislili, da je mogoče enkrat za vselej dati formulo in recept za idealno samoupravno socialistično družbo, ali pa, da je zmago samoupravljanja mogoče izbojevati v eni sami bitki. Razvoj samoupravljanja bo bitka in trud cele epohe, boj interesov in prakse delovnega človeka skupaj z ustvarjalnim prizadevanjem najnaprednejše ideologije, znanosti in politike.«

Edvard Kardelj

Na jelena v Snežniku

Leta 1952 sem upravljal gojitveno lovišče Snežnik. Ivan Maček-Matija mi je naročil, naj pripravim za Krištofa lov na jelena. Želel je, da bi gost dobil močnejšega jelena na ne pretežkem terenu.

Lovci — Lojze Strle, Maks Martinčič in Žan Kovačič — so šli takoj na zasliševanje.

Tisto leto je bil močan ruk in hoste pod Snežnikom so drhtele od mogočnih jelenjih glasov. Lojze Strle je končno ugotovil najboljšega, močnega štirinajsteraka, v Markovi dolini. Gozd je bil prepreden z jasmami v blagih naklonih in dostopen s terenskimi vozilom. Jelen se je držal svojega mesta. Imel je izredno globok glas, da smo ga od drugih jelenov dobro ločili.

Lovec Lojze je v svojem dnevnem poročilu vsak dan zapisal: »Kardelj je še vedno na mestu.« Kajti, zgodi se, da povabiš gosta, jelen se pa premakne.

Zato smo mirni in v dobri veri poklicali tovariša Kardelja na lov. Vabilu se je hitro odzval. Pozno zvečer je prispel v grad Snežnik. Le s težavo smo ga prepričali, da je pre spal v gradu, kajti želel si je takoj v lovsko koč. V majhnih lovskih kočah se je počutil mnogo bolje in menil je, da je to tudi bolj lovsko. Navsezgodaj zjutraj na poti proti Markovi dolini so jelenji tropi večkrat prečkali cesto. Krištof je nekajkrat ukazal ustaviti in užival je ob donečem jelenjem roku zdaj na tem, zdaj na onem koncu gozda.

Jutranji svit nas je našel na obrobju Markove doline. Že smo krenili proti jelenju, ko nam je prišla na

proti starejša ženica s polno košaro še rosnih gobanov. Pozdravili smo se, Kardelj pa se je takoj ustavil in se z ženico zapletel v pogovor. Oči so mu kar božale prelepe gobe. Ženica je rekla, da že dolgo ni bilo toliko gob, kakor jih je te dni. Tudi to mu je povedala, kje jih je največ. Z lovcom Strletom sva se spogledala brez besed, češ ta dan pa z lovom ne bo nič, saj so gobe Krištofa povsem očarale. Tudi nekoliko kasni smo bili že za lov.

Prav sva predvidela. Krištof je šoferju naročil, naj obrne avtomobil. »Danes gremo na gobe,« se je odločil. Vzel je svojo gobarsko košaro in še rezervno vrečko.

To jutro in potem še popoldne se je obakrat vrnil s polno košaro prelepih gob. Bil jih je tako vesel, kakor da bi uplenil najlepšega jelena. Naslednje jutro je bil vihar ni veter z dežjem. Šli pa smo kljub temu. Ko se je vreme uneslo, je tudi ruk ponehal. Toda kljub temu je Krištof videl svojega jelena. Ni pa mogel priti do strela.

Čez dan se je namenil loviti ščuke v potok Obrh. Voda je bila polna rib in prav takrat so ribiči lovili ščuke, da bi bilo več postrvi. Ribiški čuvaj je spodbujal Krištofa, naj jih ujame čim več. Toda Krištof je dejal, da je treh rib za vsakega ribiča dovolj.

Med lovom je prišlo sporočilo, da ga kliče tovariš Tito v Beograd. Rekel mi je, da se bo v nekaj dneh vrnil. Med vstopanjem v vozilo se je premislil in rekel, da se verjetno ne bo mogel tako kmalu vrniti.

(Se nadaljuje na 85. strani)

Edvard Kardelj je bil rojen 27. januarja 1910 v Ljubljani, v delavski družini. S 16. letom je postal član SKOJ-a, član Komunistične partije Jugoslavije pa je bil od leta 1928.

Vse svoje življenje je posvetil boju za pravice delavskega razreda, za spoštovanje narodov in narodnosti, za dostojanstvo človeka. Bil je strateg naše osvoboditve in načrtovalec naše samoupravne socialistične ureditve.

Edvard Kardelj, član Predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije, član Predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, narodni heroj in junak socialističnega dela, je umrl v soboto, 10. februarja 1979, v kliničnem centru v Ljubljani.

Predsednik SFRJ Josip Broz-Tito se je ob vesti o smrti svojega dolgoletnega najbližjega sodelavca predčasno vrnil z državniške poti po Bližnjem vzhodu in 12. februarja v dvorani Izvršnega sveta Slovenije položil venec pred krsto pokojnega Kardelja. Naslednjega dne se je tovariš Tito tudi udeležil pogrebne svečanosti pred poslopjem Izvršnega sveta v Ljubljani.

Žaro z njegovim pepelom je stotičglava množica ljudi iz vseh predelov domovine in od drugod spremila, 13. februarja 1979, od stavbe Izvršnega sveta Skupščine SRS do grobnice narodnih herojev v Ljubljani.

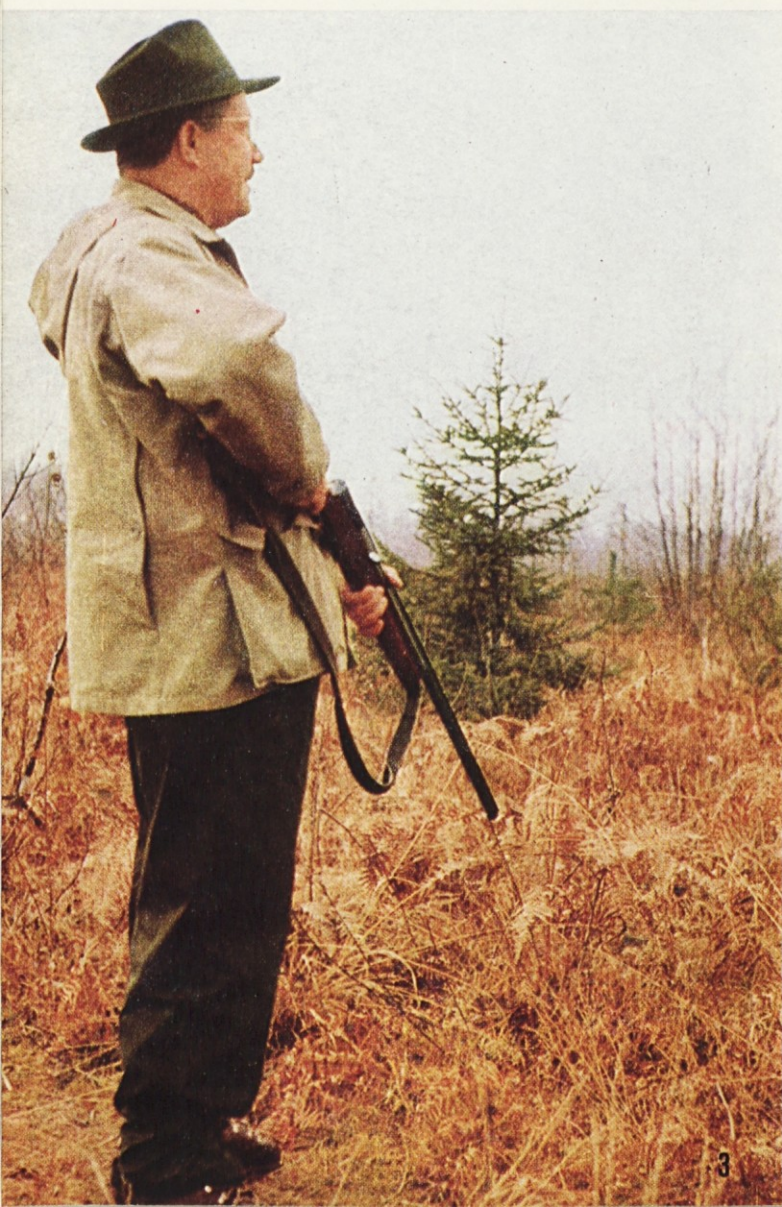
Slika prikazuje Edvarda Kardelja v njegovem domu v Tacnu. Koledar Fotokino kluba Diana na steni dokazuje, da je posnetek iz leta 1974

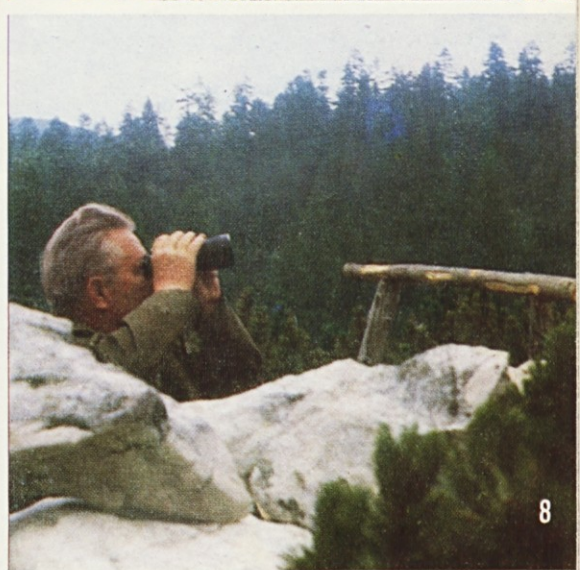
Foto Joco Žnidaršič

»S hvaležnostjo za vse, kar je napravil, se slovenski narod z drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije poslavlja od dragega tovariša, ki iz današnjosti stopa v zgodovinsko navzočnost med nami.«

France Popit, predsednik CK ZK Slovenije

1. **Predsednik Tito, Edvard Kardelj in France Popit na Krvavcu, poleti 1967. leta**
Foto Milan Kemperl
2. **Tovariš Kardelj pri nabiranju zdravilnih zelišč, avgusta 1977 na Velem polju**
Foto Tone Svetina
3. **Tovariš Kardelj pri lovu na fazane v nižinskem revirju lovišča Kozorog, leta 1965**
Foto Milan Kemperl
4. **Edvard Kardelj in Viktor Avbelj ob lovini v nižinskem revirju lovišča Kozorog**
Foto Milan Kemperl
5. **Na sprehodu v Velski dolini, avgusta 1977: Janko Rabič, Edvard Kardelj, dr. Marijan Breclj, Franc Bajc in Pepca Kardelj**
Foto Tone Svetina
6. **Edvard Kardelj in Tone Svetina na Velem polju, avgusta 1977**
Foto Ivan Fabjan
7. **Lovec Rabič in Edvard Kardelj s svojim zadnjim gamsom, avgusta 1977**
Foto Tone Svetina
8. **Tovariš Kardelj opazuje gamse, poleti 1976. leta**
Foto Ivan Fabjan
9. **Edvard Kardelj z ženo Pepco, Ivanom Fabjanom in Mičom Adamovičem pri lovski koči na Velem polju, avgusta 1977**
Foto Tone Svetina
10. **Tovariš Kardelj z ženo Pepco pri odhodu izpred lovske kočice na Velem polju, avgusta 1977**
Foto Tone Svetina

Pogled na ravnico Velega polja izpred Vodnikovega doma, pred leti, ko se je na tej planini pasla še goved. Vrh v ozadju je Šmarjetna glava

Foto Albert Sušnik

»Človek, ki ne vzdržuje ravnovesja v prirodi, ga izgubi tudi v sebi. Če človek postane sovražnik prirode, postane priroda njegov sovražnik.«

Edvard Kardelj

(Nadaljevanje z 80. strani)

»Dajte tega jelena nekemu, ki težko hodi. Vesel bo trofeje. Naj bo, kakor da sem ga jaz uplenil,« je še naročil.

V triglavske pogorju

Edvard Kardelj je bil velik ljubitelj planin, še posebej visokogorskih pohodov. Dve desetletji je v avgustu redno prihajal na Velo polje, v ta biser vsega najlepšega v gorskem svetu, kakor je sam imenoval ta izjemno samotni visokogorski kotiček.

Večkrat sem ga šel počakat, potem pa spremljal na njegovi poti.

Tistikrat sem ga pričakal na Pokljuki, na koncu ceste, od koder je do Velega polja dobre štiri ure hoda. Na Pokljuki smo dobili dva ali tri osedlane konje, ki so nam jih dali na voljo vojaki.

Ko je zagledal konje, je z nasmeškom vprašal: »Komu so pa namenjeni?«

Po odgovoru, da zanj, če bo namenjeni jahati, je rekel: »To bom rabil čez dvajset let, ko bom težko hodil!«

Konji so nesli opremo, mi pa na pot, s Kardeljem na čelu.

Velo polje je obiskoval z ženo Pepco, včasih tudi s sinom, z vnuki. Tam so ga obiskovali njegovi prijatelji in sodelavci.

Na Velo polje se je najraje povzpel prek Pšince, Čiprij, Trstja in dalje pod Toscem. Tam se ta pot seka s planinsko potjo na Triglav. Tu smo se srečevali s planinci. Dobro so ga poznali in rad je izmenjal planinske prijaznosti. Kdove kolikokrat so mu voščili: »Srečno, tovariš Kardelj!«

Na Volovski planini pod Toscem smo vedno počivali dalj časa. Če

smo bili dovolj zgodni ali pozni popoldne, smo videli trope gamsov na paši. Tam nas je po navadi pričakal bohinjski nadlovec Klemen Rabič. Z daljnogledi smo ocenjevali starost in značilnosti posameznih živali. To mu je bilo v užitek.

Krištof je menil, da zdaj že Slovenci pod vplivom nemške lovske literature pretiravamo s kultom trofeje. Po njegovem se naši lovci preveč ženejo za velikimi roglji. Zanj je bilo pomembno, odstreliti predvsem staro in šibko divjad, neglede na to, kakšno trofejo ima. Tudi lovske razstave ni preveč cenil, češ da prinašajo med lovce s tekmo za točke spore, zavist in pehanje za močnimi, še ne dovolj starimi in za pleme najboljšimi živalmi.

Hodili smo vedno počasi, uživali gorski svet in čudovite razglede. Saj se je pod nami največkrat kopal v prelestni luči Bohinj s svojim čudovitim jezerom.

Kardelj je večkrat rekel, da je Bohinjsko jezero eno najlepših, predvsem zato, ker ima neoskrunjeno obalo in okolico. Ko se je pogovarjal o ureditvi bohinjskih vasi s stari planšarjem na Velem polju, mu je ta ponosno in odrezavo rekel: Ni zasluga blejskih ali ljubljanskih urbanistov, ki jih nekdaj ni bilo, da jezero ni obdano z zgradbami, pač pa Bohinjcev samih. Zemljo okoli jezera so imeli za sveto. Drug drugega so prepričevali, da ni gradil v bližini jezera. Tako več stoletij ni bilo napak in so bohinjske vasi ohranile urbano celoto z alpskim stilom, torej tedaj, ko ni bilo nobenih odločb oblasti o gradbenih pravicah.

Tovariš Kardelj je bil velik zaščitnik pokrajine in človekovega okolja. Večkrat je tudi uporabil pripovedovanje bohinjskega očanca kot pri-

»Sreče človeku ne more dati ne država ne partija, če je sam ne zna najti v sebi.«

Edvard Kardelj

mer, kako naj se gospodari s prostorom.

Ob prihodu k lovski koči na Velem polju je tovariš Kardelj redno najprej pogledal svoj alpinetum na pobočju nad kočo. Tu je vsa leta osebno urejal in zasajal alpsko cvetje. Veselil se je, ko so se rastline prijele in ko jih je videl v polnem cvetju.

Lovca Klemena Rabiča je kot lovec zamenjal njegov sin Janko, ki je pred leti še kot deček pomagal očetu pri lovu in se je dobro poznal s Kardeljevimi.

Krištof je Janka vselej vprašal, kako je z gamsi in se pozanimal, kaj je s tistim z enim rogljem pod Adamom in Evo, pa s tem in onim starim kozlom ali kozo pod Mišelj vrhom. Spraševal je o njih, kakor bi se zanimal za stare znance.

Žena Pepca je seveda poskrbela za vse ostalo dobro počutje. Semkaj je spadala tudi kuhinja. Krištof je najbolj cenil gamsjo juho, kakor Trentarji in Bohinjci, češ da daje posebno moč in je zdravilna, saj jo v gorskih dolinah priporočajo porodnicam.

Gamsa ali gamso vko

Za Krištofa smo poiskali pod Mišelj vrhom močnega gamsa kozla z roglji nad sto točk. V istem tropu se je pasla tudi od starosti že povsem sivo bela koza.

Sonce se je že spuščalo k zahodu, ko smo krenili pod Mišelj vrh. Pooblačilo se je. Zato so gamsi vstali prej in tropi so bili že na paši.

Vzpenjali smo se po dobro očiščeni stezi in tudi lestve za prehode z nižjih na višje terase so bile vse obnovljene. Krištof je videl, da mladi Rabič dobro vzdržuje lovske nprave in da je divjadi obilo.

S prve terase smo že lahko opazovali trop gamsov. Minilo je nekaj časa, preden smo zagledali močnega kozla, nedaleč desno od nje, ga pa se je pasla tudi izredno stara sivo bela koza.

Za strel je bilo predalet. Krištof ni maral nikoli streljati dlje od dvesto

metrov. Menil je, da je strel čez tako razdaljo nelovski, možnosti zastrelitve pa prevelike in gams predragocen, da bi ga izgubili.

Previdno smo se premaknili na naslednjo polico, koder smo bili bliže melišču. Tu nam je gamse zakrivala vzboklina strmega roba. Zato se je bilo treba spet povzpeti višje, na rob, poraščen z rušjem.

Krištof je užival v težavnem zalazu, ko nenehna negotovost vznemirja lovca, kajti možno je, da z najmanjšo nepazljivostjo spodiš žival in trop izgine v nekaj trenutkih.

Gamsi so nas že začutili. Najbližji so že svarilno piskali. Morali smo se pomakniti nekoliko niže, da smo jih spet zagledali.

Tudi v steni nad nami so bili gamsi. Niso nas čutili, vendar je od časa do časa zabobnelo kamenje, ki so ga sprožili. To nam je olajšalo zalaz, kajti trop, ki smo se mu približali, ni bil tako pozoren.

Krištof je zdaj užival. Vsenaokrog so bili gamsi. Njegov kapitelec je bil na primerni strelni razdalji, stara koza pa nekoliko dlje.

Mladi Rabič je kazal Krištofu kapitalca in menil, da imajo roglji skoraj sto pet točk.

Potem mu je pripravil nahrbtnik za naslon puške. Krištof se je ulegel. Dvignili smo daljnogled in napeto čakali.

Naglo je odjeknil strel, toda namesto kapitalnega gamsa se je valila po strmini stara koza. Trop se je razbežal in v steni sprožil obilo kamenja, da je treskalo v globine.

Spustili smo se na stezo. Lovec Rabič je medtem prinesel kozo z melišča.

»No, kakšna je?« je vprašal Krištof. »Pravi gojitveni odstrel. Sedemnajst let je stara. Če je ne bi vi, bi jo letos pobrala zima.«

»Zares sem vesel! Tako stare še nimam!«

Rabič je ponudil Krištofu zeleno ruševo vejico, orošeno s krvjo. Stisnili smo mu roko in čestitali za lovski blagor.

Vprašal sem ga:

»Zakaj pa nisi ustrelil kapitalca? Bil je bližji in boljši!«

»Po pravici povedano — bolj me je mikala koza. Naj gams se živi!«

Ko smo sedeli ob koči in je Rabič drl kozo, je Krištof rekel:

»Vsi ste mislili, da bom kozla, kajne?! Toda, zame stara koza brez ozira na to, koliko ima točk, pomeni več kakor mlajši kozel z več točkami. Nisem pač lovec na točke! Zelo sem vesel, če uplenim kaj zelo starega. Še bolj me pa veseli, če vidim pobočja živa gamsjih tropov.«

Na gorskih pohodih je on večkrat rekel:

»Kako mrtva in pusta bi bila narava brez divjadi. Kakor voda brez rib!« Krištofove koze so se razveselili tudi gostje: dr. Marijan Breclj, Janez Vipotnik in Vinko Hafner. Potem smo pred kočo zakurili ogenj, da bi lažje pričakali gamsjo juho.

V lovski koči

Večeri v družbi s tovarišem Krištofom so bili vedno prijetni. V kotičku ob kmečki peči je bilo izrečenih nešteto zabavnih in vedrih besed. Žena Pepca je poskrbela, da je bilo kaj dobrega za pod zob in za grlo poplakniti.

Razgovarjali smo se pozno v noč, posebno, kadar je bil v gosteh Tone Svetina. Čar lova je tudi v družbi ob zgodbah, ki se pripovedujejo ob takšnih priložnostih.

Čeprav je bilo njegovo bivanje na Velem polju namenjeno predvsem družini in počitku, je v njegovi spalnici gorela luč tja do tretje ure po polnoči. Njegov neutrudni duh je bil poln snovanja. Tudi v gorah, kjer je bil vedno najbolj razporejen, je bral in kdove kaj vse snoval.

Poseben užitek so bili tovarišu Kardelju daljši pohodi, ki se jih je udeleževala tudi žena. Hoja ga je utrjevala. Spotoma je nabiral zdravilna zelišča. Vanje je imel veliko zaupanje in tudi veselje pri pripravljanju napitkov in čajev.

Dokler je bil zdrav, se je vsako leto z veseljem vključil v čiščenje steza. Pred številnimi leti sta z Miho Marinkom sama naredila stezo od koče proti Mišeljski planini. Vsak dan sta odhajala »na šiht«. Ko sta bila gotova, sta jo krstila za »Marinkovo pot« in še »likof« je bi navrh. Na razgledni točki sta napravila macesnovo mizo s klop-

»Bil je sijajen zgled, da je boj komunistov kritičen odnos do ustvarjenega in nenehno prizadevanje za novo in boljše.«

Fadil Hoxha, predsednik Predsedstva SFRJ

mi. Tu sta mimoidoče počastila s sirom in cvičkom.

Krištof si je vedno želel, da bi na Velo polje pripeljal tovariša Tita. Govoril mu je, kako je neznansko lepo in da to mora videti. Tito mu je nekajkrat obljubil. Čakali so ga, toda Velega polja še ni videl.

Tovariš Kardelj je bil nejevoljen zaradi črnih gradenj na Pokljuki, nad raznimi projekti žičnic, skratka, nad vsem, kar nasilno posega v prostor in ruši skladnost gorskega sveta. Čudil se je, da je tako malo storjenega za varstvo krajine, zato je vedno podpiral akcije skupnosti za varstvo okolja in vseh, ki so se za to potegovali. Opozarjal je pred komercialno razprodajo krajinskih vrednot, brezdušno tehnizacijo in malikovanjem turističnih muh in drugih spodrseljavev potrošniške družbe. Najbolj se je razjezil pred leti, ko je slišal za nesprejemljive ideje o gradnji žičnice na Vršič. Menil je, da bi bilo takšno oskrunjenje našega edinega alpskega prelaza neodpušljivo. Upal je, da bodo tudi naslednje slovenske garniture oblasti preprečile take in podobne zločine nad naravo. Menil je, naj raje rekonstruirajo cesto, da bi bila odprta vse leto. In tako tudi Primorska povezana z Gorenjsko.

Pohod z Velega polja v Bohinju

Tovariš Krištof si je več let želel napraviti to turo čez Krstenico, planino V Lazu in Vogar. Izvedli pa smo jo v letu 1975. To je izjemno lepa tura, ki zahteva kar dobrih šest ur hoje. Krištof se je odločil, da bi jo naredili s presledkom: s prenočitvijo v lovski koči na planini V Lazu. On je vodil kolono, Pepca pa se je odločila, da bo za zaščitnico. Z zmerno hojo smo se vzpeli na sedlo nad Krstenico. Med potjo smo videli precej gamsov.

Na Jezercih smo pri ostankih nekdanje planine ponovno počivali. Ostalo je le veliko leseno korito, s čisto studenčnico. Odžejali smo se, Krištof pa se je lotil gobarjenja. Medtem, ko smo počivali, je nabral kar precej macesnovk.

Šli smo naprej. Tudi planina Krstenica ni bila obljudena. Hlevi in stanovi prazni, trava ne popasena, žalostna slika naših planin... Krištof je zaskrbelo, kaj bo z našim

Rogovi Kardeljevega kozoroga (levi) na mednarodni razstavi v Bukarešti, oktobra 1978
Foto J. Černač

planšarstvom. Kako ga obnoviti, ko ni na vidiku nobene rešitve...

Pri Črnetovem studentu smo napolnili prazne čutare z vodo. Sonce je žgalo, zato nas je žežalo. Vzpeli smo se pod Ogrado na sedlo. Veliko presenečenje! Krištof je našel jurčke! Razpršili smo se v strelce in jih precej nabrali.

Po nekaj sto metrih smo zagledali v vsej lepoti planino V Lazu. Tudi tu se je kadilo le iz dveh stanov.

V lovski koči nas je pričakal Tone Zadnikar. Ogenj za večerjo je že gorel. Pepca je pripravila gobe s krompirjem, ki so ga dali pastirji. Tako je bilo jedi za vse dovolj. Začinil pa jo je Krištof. Uporabil je vse dišave, kar jih je premogla zaloga v koči.

Zjutraj so nas zbudile krave. Za zajtrk je bilo sveže pomolženo mleko s starim, posušenim kruhom.

Krištof in lovec Janko sta šla na jutranji ogled za gamsi. Videla sta več dobrih kozlov, vendar Krištof ni hotel streljati, rekoč, da je svojega za to leto že položil. Kotlina planine V Lazu mu je bila izredno všeč, tako da se je namenil še priti.

Sredi dopoldneva smo se pozdravili s planšarji in se spustili na planino Pri Jezeru. Tudi na njej ni bilo več živine. Vse je bilo preraščeno s šavjem in koprivami.

Tu smo počivali. Gledali smo skupino otrok, ki je v jezeru lovila ribe, a brez uspeha. Mimo nas so hodile velike skupine planincev proti Sedmerim Triglavskim jezerom in pozdravljale tovariša Kardelja.

Proti Vogarju smo poskusili nabirati gobe. Toda nič nismo dobili. Zato smo raje zavili v Železničarski dom. Pokrepčali smo se s prigrizkom in cviček je dvignil razpoloženje. Krištof je bil za to, da bi zapeli. Tako ganljivo smo jo »urezali«, da nas je birt nagradil s steklenico vina.

Pred nami je bil še končni spust. Spet smo se razvrstili v kolono. Prvi Krištof z ženo Pepco, potem dr. Breclj z ženo Ančko, pa dr. Borut Rus s sinom Igorjem in trije lovci. Kar padli smo v Staro Fužino. Posedeli smo v gostišču. Vinček in gorenjski želodec sta bila spet za vse udeležence na pohodu razlog za dobro voljo. Pesem, veseli obrazi, zahvale, pa stiski rok za slovo v Bohinju. Razšli smo se z željo za ponovno snidenje na Velem polju.

Lov na zadnjega gamsa

Avgusta 1977 se je Krištofu že poznala bolezen. Težje je hodil, pa smo mu poiskali starejšega kozla

bolj blizu. Nekaj dni smo hodili opazovat, če redno izstopa in če se ga da pričakati. Krištof se je odločil. Na lov je bilo treba zgodaj. Pot do mesta, kjer se je pasel stari samotar, vodi skozi izjemno lepo gorsko pokrajino. Po dnu Velske doline se vzpenja steza skozi redek macesnov gozd v strmine pod stene.

Z dnem nas je lovec Rabič pripeljal na predvideno mesto, kjer naj bi se prikazal gams.

Kmalu se je začelo trkljati kamenje. Melišče pred nami je prečkal gams, toda ne pravi.

Tišino so trgali vriski planincev. Že smo se bali, da bodo prepadili divjad. Stari kozel pa je vseeno izstopil tam, kjer je napovedal lovec. Krištof si ga je ogledal z daljnogledom. Bil je močan, od starosti že kar siv. Kakor vedno, je tudi tokrat mirno

pomeril in dobro zadel. Gams se je takoj strkljal po strmini.

Pri koči so gostje in spremstvo pričakali Krištofa. Strel ob jutranjem svitu jim je naznanil uspešen lov. Ko so si ogledali plen, niso bili razočarani. Obročki na rogljih so dokazovali, da je gams star 14 let. In tehtal je 38 kil, iztrebljen pa 28. Vsi prisotni so uplenitelju čestitali. Obraz se mu je raznežil in z veseljem se je pustil fotografirati. Tone Svetina je vneto pritiskal na fotoaparator sprožilec.

Tega dne je bil Krištof tako izjemno dobro razpoložen, da je takoj po kosilu odločil, da bosta s Svetino napisala intervju o lovu za jubilejno številko glasila »Lovec« ob sedemdeseti obletnici slovenske lovske organizacije.

Ivan Fabjan

Prišel je po slovo

Bilo je lani prvega zimskega dne, 22. decembra 1978. S snegom pobeljeni vrhovi Kamniških planin so se bleščali v soncu, po gorskih dolinah so pa še žarele zlato rumene jesenske barve. V lovski brunarici na Brsnikih sta bila tisti dan v gosteh Edvard Kardelj in njegova žena Pepca. Sredi dopoldneva sta se pripeljala. Pepca je kmalu začela pripravljati v kuhinji kosilo, tovariš Kardelj, njegovo spremstvo in jaz pa smo se usedli v topli, zakurjeni sobi. Beseda je dala besedo.

Kardelj je prihajal v Kamniško Bistrico dolgo vrsto let. Prvikrat sem ga tukaj videl kot lovski čuvaj jeseni leta 1948. S tovarišem Ivanom Mačkom-Matijo sta prišla na lov na gamse. V naslednjih letih sem bil z njim na več lovih, kot njegov spremljevalec. Narava mu je pomenila zelo veliko. V njej je po težkem in odgovornem družbenopolitičnem, diplomatskem in znanstvenem delu

iskal počitka in si krepil telesno in duhovno moč, kadar mu je pač dopuščal čas. V njegovih besedah o naravi ni bilo le občudovanje njenih lepote, ampak predvsem skrb za njeno ohranitev, zaradi človeka, v njegovo dobro. V tesni zvezi z naravo sta tudi gozdarstvo in kmetijstvo, ki sta bili, poleg vsega drugega, važni torišči Kardeljevega razglabljanja in snovanja. Tovariš Kardelj je bil zavzet zagovornik neoskrunjene narave; njegovo lovsko udejstvovanje je bilo le eno izmed potrditev tovrstne zavzetosti. Podpiral je tudi predlog, naj bi Kamniška Bistrica, Logarska dolina in Robanov kot postali nacionalni park. Kolikokrat sem pomislil, kadar sem ga videl kot lovca na preži ali na lovskem pohodu ali v lovski družbi, kako smo lovci lahko ponosni, da imamo v svoji sredi človeka, ki je desna roka predsednika Tita in je idejni tvorec naše samo-

upravne socialistične ureditve. Bil je izredno skromen in prijazen, tovariš v pravem pomenu besede. Prijazen tudi do preprostega lovskega čuvaja, enako kakor do visoke politične osebnosti. V teku desetletij svoje lovske službe sem imel namreč možnost videti v Kamniški Bistrici na lovu številne domače in tuje visoke politične osebnosti in večkrat med njimi tudi tovariša Kardelja.

Tudi pri kosilu in po njem je bil tovariš Kardelj še vedno zelo živahen, zelo zgovoren in kljub hudi bolezní dobre volje. V svojem pripovedovanju se je spominjal zlasti treh lovskih doživljajev:

Izredno pri srcu mu je bila gorska dolina Bela, eden najlepših predelov za gamse v Kamniški Bistrici. Tam je tudi leta 1947 uplenil svojega najmočnejšega gamsa, ki je hkrati tudi najmočnejši gams Kamniške Bistrice po vojni vse do danes. Na mednarodni lovski razstavi v Novem Sadu leta 1967 so mu prisodili 117,90 točke. Tedaj je na lovu spremljal Kardelja moj oče, Alojz Kemperl. Šele proti večeru sta gamsa zalezla. Strelna razdalja je bila precej velika, vendar bliže nikakor nista mogla. Kozel je strel nakazal, toda ni padel. Hitro se je zgoščal mrak, kajti vrhovi so se zavijali v sive, sneg obetajoče oblake. Do noči sta imela komaj še toliko časa, da sta pregledala nastrel, kjer pa nista našla nobenega dokaza, da bi bila žival zadeta. Vsakršno nadaljnje iskanje bi bilo ob tako slabi vidljivosti nesmiselno. Vrnila sta se brez plena. Zjutraj pa je gamsa našel moj oče le kakih 50 korakov od nastrela. Napol ga je že zapadel sneg, ki je ponoči začel naletavati.

Bilo je zopet v gamsjem prsku, novembra 1955. Na lov v Kamniško Bistrico so prišli Edvard Kardelj z ženo Pepco, Viktor Avbelj, Ivan Maček in Miha Marinko. Odločili so se, da gredo zalezovat gamse, vsak v svojo smer. Pri tem je tako naneslo, da je Pepca dobila najtežji predel — Mokrico. Nalogo, da spremlja Kardeljevo ženo, je zopet dobil moj oče. Povzpela sta se v težko dostopno goro. Opazila sta kozla, ki ga je oče skozi daljnogled izbral za pravnjega. Kljub težkemu terenu se je Pepca izkazala pri zalazu in gamsu sta prišla na ustrezno razdaljo. A ju je kozel začutil in odskočil. Pepcina puška ga je sicer

»Lov je pravi odnos človeka do narave. Človek je v tem procesu samo element ravnoesja v naravi.«

Edvard Kardelj

Edvard Kardelj z ženo Pepco oktobra 1958 v Kamniški Bistrici z uplenjenim štirinajstletnim gamsom

Foto M. Kemperl

spremljala, toda oče je bil že prepričan, da lovskega blagra ne bo. Ko pa se je gams za hip ustavil, je že jeknil strel iz puške bivše partizanke. Gams se je vzpel in padel v ognju. Zvečer je bilo v lovski koči obilo lovskega veselja, še prav posebno je bil dobre volje tovariš Kardelj. Pepco so tudi lovsko krstili, saj je bil to njen prvi gams.

Edvard Kardelj je bil predsednik častnega odbora osrednje proslave ob 70-letnici Slovenskega lovskega društva. Ko je po tej veliki lovski slovesnosti v Ljubljani, 24. septembra 1977, sprejel zastopnike lovske zvez jugoslovanskih republik in pokrajin, so mu ob tej priložnosti izročili tudi številna odlikovanja lovske organizacij. Kolektiv Zavoda za gojitev divjadi Kozorog pa se je odločil, da ob tem velikem prazniku slovenskega lovstva počasti tovariša Kardelja s povabilom na kozoroga. Bil je meglen decembrski dan leta 1977, ko se je tovariš Kardelj pripeljal v Podljubelj. Potem sva ga lovec Kokalj in jaz spremila na prežo. V skalovju tam okoli se je

zadrževal star kozorog, ki se mu je že iztekel večji del življenjske dobe. Lovci smo bili prepričani, da se prikaže tudi tega dne. Naša želja se je uresničila. Bili smo na preži le kake pol ure, ko so se izza grebena najprej pokazali mogočni sabljasti rogovi, nakar je skočil na skalo še njihov lastnik — stari kozel. Skozi daljnogled sem se še enkrat prepričal, če je pravi, nakar sem dal znak. Odličen strel iz Kardeljeve risanice je kozoroga v hipu rešil prihajajočih zimskih tegob. S posebnim zadovoljstvom sem mu čestital lovski blagor in mu izročil vejico plena. To je bil prvi in zadnji Kardeljev kozorog — na zadnjem njegovem lovu v življenju! Kozorogovi rogovi so bili na mednarodni lovski razstavi v Bukarešti, oktobra 1978, prvič razstavljeni, mednarodna ocenjevalna komisija pa jim je prisodila 178,55 točke in zlato medaljo.

Še in še bi se pogovarjali, toda prvi zimski dan, ves v soncu, je prodiral skozi okna in z vso svojo lepoto vabil ven na prosto. Najbrž je to, bolj kakor mi vsi,

čutil tovariš Kardelj. Vstal je in zapustili smo brunarico. Čeprav zelo težko, je naš dragi gost, opirajoč se na palico, počasi usmeril svoj korak proti krmišču. Podrobno se je zanimal, kaj krmimo, s čim se divjad pozimi najraje hrani, koliko jelenjadi, srnjadi in muflonov prihaja h krmilnicam in še marsikaj.

Tolikokrat je prišel v Kamniško Bistrico — velikokrat z lovsko puško, še večkrat z izletniško palico — in tolikokrat je v vseh letnih časih doživel lepoto tega gorskega sveta! Prvi dan te, sedanje zime pa je na svojstven način odseval na njegovem obrazu, v njegovih očeh, ki so posebej objemale vsak skalnat vrh, vsako dolino, pobočje in skoraj vsako drevo.

Poslavljal se je dan, ko so se poslavljali tudi oni. S slutnjo, da je to slovo morda poslednje, sem z globokim občutkom hvaležnosti in s spoštovanjem stisnil roko enemu naših največjih mož, velikemu revolucionarju, državniku in tudi — lovcu.

Milan Kemperl

Tovariš Edvard Kardelj je bil član LD Šmarna gora

Član Lovske družine Šmarna gora Janko Mehle se je leta 1970 srečal z Edvardom Kardeljem na tovariškem večeru, ki ga je priredila enota spremljevalcev pri glavnem štabu narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije. Pogovor je tekel sproščeno, obujali so spomine na partizanske čase. Pogovarjali pa so se še o marsičem drugem, tudi o lovu.

Janko Mehle je tovarišu Kardelju predlagal, naj postane član LD Šmarna gora, še posebej zato, ker stanuje v njenem lovišču. Znano je, da je tovariš Kardelj, kadar je bil v Sloveniji, stanoval v Tacnu. Ta kraj pa spada v lovišče Šmarna gora. Tovariš Kardelj je Mehletovo pobudo sprejel, saj je bil velik ljubitelj narave in rad je obiskoval Šmarno goro in njeno okolico.

Ko je tovariš Mehle to povedal takratnemu starešini Ivanu Bokalu in upravnemu odboru LD Šmarna gora, smo bili vsi navdušeni, počaščeni in ponosni, da bo Edvard Kardelj član naše lovske družine.

Na prvem zboru vseh lovcev smo sklenili tovariša Kardelja sprejeti v lovsko družino, za kar se je enoglasno izreklo vse članstvo.

Edvarda Kardelja smo decembra 1970. leta prvič povabili na skupni lov, ki smo ga imeli na prisojni strani Šmarne gore. Takratni starešina Ivan Bokal in jaz kot lovovodja sva odšla ponj. Bila sva toplo sprejeta in pogoščena. Tovariš Kardelj je bil že pripravljen. Žena Pepca ga je dvakrat vprašala, kdaj se bo vrnil. On pa je spretno odgovoril: »Bom že prišel.« Ob teh besedah sva z Bokalom ugotovila, da tovariš Kardelj pozna lovsko pravilo: Če določiš točen čas prihoda z lova domov, potem se moraš tega držati, kajti če si prepozen, je jeza v hiši. Če pa ne določiš točnega časa vrnitve, se nobenemu ne zameriš in lahko prideš, kadar prideš.

Vreme za lov ni bilo ugodno, močno je snežilo. Bil sem vodja lova in sem si srčno želel, da bi tovariš Kardelj kaj uplenil, še zlasti, ker je bil to njegov prvi lov v lovišču naše

lovske družine. Vsem nam je bilo žal, ker plena ni bilo. Po lovu smo povabili tovariša Kardelja na zadnji pogon v gostilno »Pri Frančku« v Srednjih Gameljnah. Ob okusno pripravljeni divjačini in ob dobrem vinu je stekla beseda o najrazličnejšem. Tudi pesem je zadonela. Tovariš Kardelj, znan tudi kot ljubitelj lepega petja, je zapel skupaj z nami. V lovski družbi se je popolnoma sprostil, kar je delovalo tudi na nas. Pogovarjali smo se, peli, kakor da smo že ne vem kolikokrat tako skupaj sedeli. Tovariš Edvard Kardelj je ostal z nami skoraj do večera. Ta dan bo ostal vsem udeležencem lova v trajnem spominu.

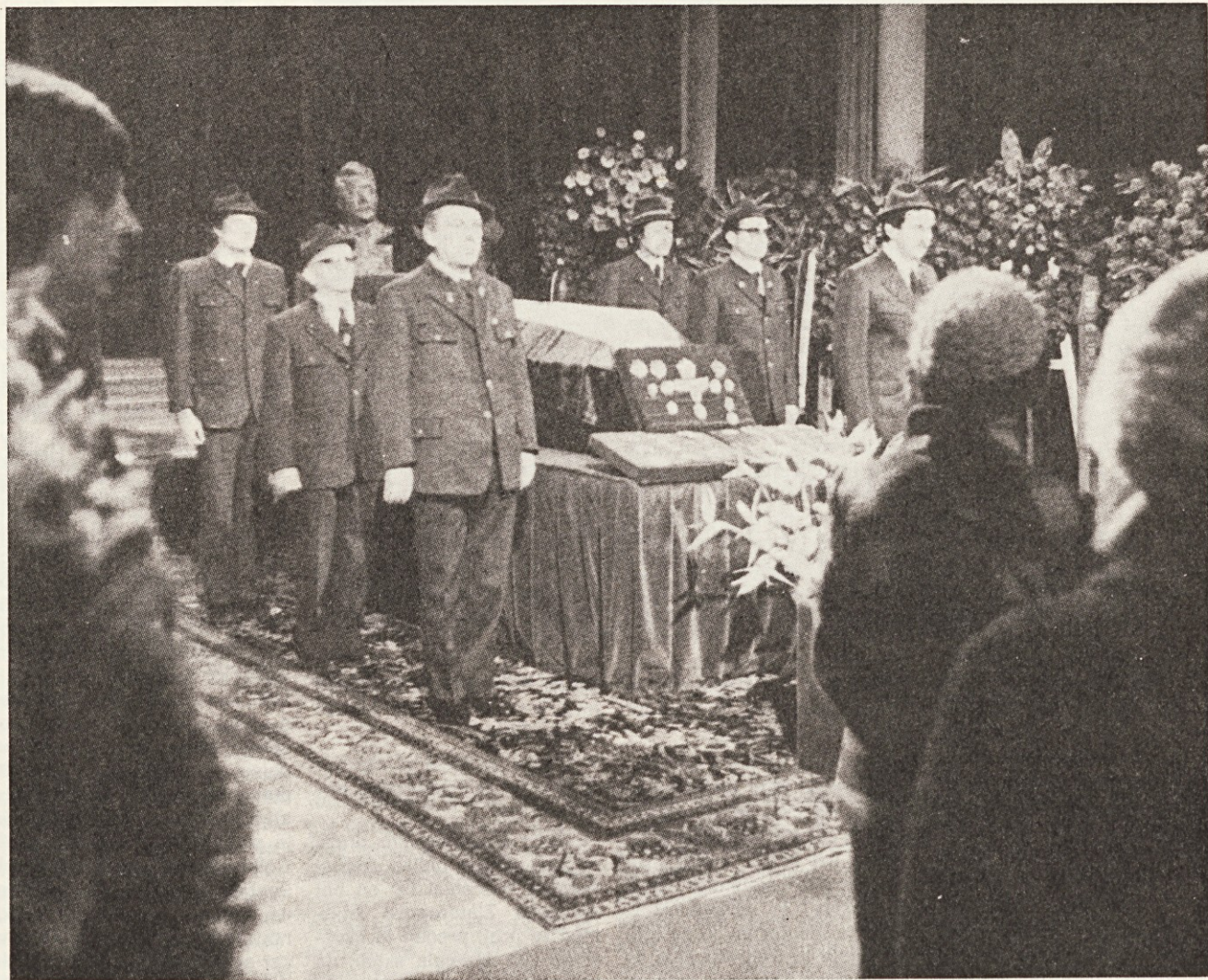
Kasneje smo ga še vabili in obveščali o vsem, kar se je dogajalo v lovišču in lovski družini. Imeli smo tudi vrsto dogovorov, vendar jih nismo uspeli uresničiti.

Ob 30. obletnici obstoja LD Šmarna gora, 12. septembra 1976, smo tovariša Kardelja proglasili za častnega člana. Pripravili smo lepo diplomu, izdelano v intarziji, ki smo mu jo želeli tudi čimprej izročiti. To nam je uspelo zgodaj spomladi leta 1977. Skupaj s soprogo Pepco je sprejel našo delegacijo. Ponudil nam je encijan, pijačo, ki jo je sam pripravljal. Pokazal nam je tudi nekaj svojih trofejev. Posebej je bil ponosen na medvedovo kožo, ki krasi steno v salonu. Zanimal se je za delo v lovski družini in v lovišču, še posebej za varstvo in gojitev divjadi. Vedel je za muflone na Šmarni gori. Zanimal se je, kako so se tjakaj naselili in kako so se prilagodili tamkajšnjim razmeram, saj je znano, da Šmarno goro in Grmado obiskuje veliko ljudi in da za divjad ni pravega miru. Bil je prijetno presenečen, ko smo mu povedali, da so v Rašici tudi gamsi, ki so se, kakor vse kaže, v tem predelu našega lovišča za stalno naselili. Zanimal se je tudi za drugo divjad, na primer za zajce, fazane in jerebe. Trudili smo se,

Lovci LD Šmarna gora se zbirajo k brakadi, ki so jo priredili decembra 1970 na pobočjih Šmarne gore in Grmade. Med njimi — prvi z desne — član LD Edvard Kardelj

Foto D. Furlan

Lovci na častni straži ob krsti Edvarda Kardelja v dvorani Izvršnega sveta Skupščine SRS v Ljubljani. Na častni straži so zastopniki izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije, LD Šmarna gora in Zavoda za gojitev divjadi Triglav Foto J. Zrnec

da bi ga o vsem najpodrobneje obvestili. Dolgo nas je zadržal na pomenku in ob slovesu smo ga ponovno povabili na lov. Obljubil nam je. Toda žal, ni ga bilo, čeprav smo ga vsi željno pričakovali. Sedaj ve-

mo, kaj je bilo vzrok njegovi odsotnosti, čeprav smo to slutili že prej. Ob smrti tovariša Edvarda Kardelja smo onemeli. Naše misli so pohitele nazaj v srečanja z njim. Zadnjič smo se poslovili od njega na častni stra-

ži ob njegovi krsti, skupaj z drugimi lovci, ki so ob mrtvem lovskem tovarišu Kardelju zastopali celotno članstvo slovenskih lovskih organizacij.

Cveto Novak

»Čeprav je odšel iz življenja, se nadalje bori za življenje. Ne več za svoje, marveč za naše, za tisto življenje, ki prihaja.«

Oskar Davičo srbski pisatelj

Lovska organizacija

O vzgoji in izobraževanju na območju ZLD Celje

Lovska vzgoja in izobraževanje, to združeno s prakso, je izredno važna naloga vsakega lovca in lovske družine. Vzgoje in izobraževanja ni mogoče pojmovati in uresničevati kot stransko lovsko dejavnost, kajti usposobljenost članstva v lov. organizaciji je temeljni pogoj za uresničevanje zakona o varstvu in gojitvi divjadi ter upravljanju lovišč. Stalno usposabljanje članstva je hkrati tudi najtrdnjša podlaga za gospodarsko, organizacijsko in tudi politično krepitev lovske organizacije. Le s teorijo in prakso »oboroženi« lovci so lahko pobudniki, nosilci in oblikovalci raznih akcij solidnega upravljanja lovišč, gospodarjenja z divjadjo in tudi družbenega razvoja.

Delavnost, ljubezen do divjadi in varstvo narave so odlike pravega lovca. Vendar samo to ne zadošča, da bi lahko uspešno izvrševali vse bolj zahtevne naloge. Hiter tempo ekonomskega, družbenopolitičnega in vsesplošnega razvoja, od urbanizacije, prometa, modernih agrotehničnih in kemičnih ukrepov, ko se življenjski prostor divjadi oziroma lovna površina nenehno zmanjšuje, ko nekatere populacije divjadi močno nazadujejo, druge so pa v vzponu, zahteva od vsakega lovca več strokovnega znanja oz. sposobnosti. Tudi znanstveno-raziskovalno delo naj bi pri razreševanju perečih vprašanj varstva in gojitve divjadi ter lova imelo več vpliva na prostorsko planiranje po regijah in v celotni SR Sloveniji.

Zavedajoč se pomena usposabljanja lovcev v lovskih družinah ter ZLD, smo v ZLD Celje vzgoji in izobraževanju namenili izredno pomembno vlogo. Oblik dela je bilo veli-

ko, tudi več pestrejših in kvalitetnejših, kakor smo jih bili vajeni v prejšnjem obdobju. Zato je bilo tudi vprašanje kvalitetnih predavateljev pereče, čeprav ZLD Celje razpolaga z dokajšnjim kadrom lovskih tehnikov, lovskih čuvajev in sposobnih praktikov. Toda kljub solidnemu jedru in znanju pa vsak tudi ni sposoben, dober predavatelj. Zato smo pri razreševanju problemov vedno dobili izdatno pomoč LZ Slovenije, za kar se ji v imenu komisije za vzgojo in izobraževanje ZLD Celje tudi na tem mestu zahvaljujem.

Pri izobraževanju je potrebno trdo delo: sprejemanje novega znanja in nenehno obnavljanje le-tega. Kljub temu, da smo dosegli lepe uspehe pri vzgoji in izobraževanju, pa ugotavljamo in tudi praksa potrjuje, da v veliki večini prav mentorjem primanjkuje trdnega, poglobljenega znanja in smisla za vzgajanje in izobraževanje pripravnikov oz. mladih lovcev sploh.

Mentorji naj bi jim v dveletni pripravniški dobi nudili toliko znanja ob delu in za delo v lovišču ter sistematične vzgoje, da naj bi bil lovski izpit le potrdilo solidnega dela mentorjev in pripravnikov. Malo je mentorjev, ki se lotijo vzgoje in izobraževanja sistematično. Dnevnik dela so

pomanjkljivi, napisani na hitro pred izpitom ipd.

Ob kritični oceni pa nam uspehi dosedanjega izobraževanja v ZLD Celje kažejo, da smo dosegli tisto stopnjo, ki potrjuje pravilnost našega prizadevanja.

V letu 1978 je opravilo lovskočuvajski izpit 42 tovarišev. Po treh tečajih je 160 tovarišev naredilo izpit za preglednike uplenjene divjadi. Izvedli smo dva celodnevna seminarja o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, dva tečaja za lovške pripravnike, ki se ju je udeleževalo 120 mladih lovcev. Vsak tečaj je obsegal 36 učnih ur. Obravnavali pa smo: zgodovino lova, zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ustavno ureditev SRS in SFRJ, balistiko, kinologijo in bolezni psov ter divjadi, gospodarjenje z lovišči in divjadjo, varstvo okolja, živaloslovje, izvajanje lova, prvo pomoč ter gledali lovske filme.

V pripravi je tečaj za mentorje in tečaj za ocenjevalce lovskih trofejev.

Predavanja po lovskih družinah so stalna oblika izobraževanja. Vsi člani LD so bili naročniki Zlatorogove knjižnice že prej, preden je skupščina LZS sprejela sklep, da je vsak član lov. organizacije

obvezno tudi naročnik Zlatorogovih knjig. Na splošno Zlatorogove knjige zelo pozitivno vplivajo na kulturno ravnen lovcev. Prav je, da smo doumeli, da morata vzgoja in izobraževanje sloneti na vseh lovskih družinah, na celotnem članstvu.

Stane Kokalj,
predsednik komisije
za izobraževanje ZLD Celje

LD Handil odprla svoj lovski dom in razvila prapor

Lovci Lovske družine Handil — Dobje pri Planini smo 15. okt. 1978 slavili delovno zmago, ko smo po 5 letih naporega dela, odrekanj in velikih naporov odprli lep dom, ki bo koristno služil lovu na tem območju. Slavje smo še popestrili z razvitjem lovskega prapora.

Vrednost objekta je ocenjena na 150 starih milijonov. Površina prostorov v lovskem domu meri skupno 140 m². V dom smo vložili v denarju 22 starih milijonov, od tega nam je posodila Zveza lov. družin Celje 7 milijonov, občina Šentjur je prispevala 4 milijone, lovci pa smo vložili lastnih sredstev 11 milijonov. Sicer smo pa lovci z udarniškim delom, skupno nad 6000 de-

Dom Lovske družine Handil v Dobju pri Planini ob otvoritvi, 15. oktobra 1978

lovnih ur, sami opravili vsa zidarska, mizarska in instalaterska dela. K dograditvi so pa veliko pripomogli tudi kmetje domačini, ki so za stavbo prispevali les. Med drugim to tudi priča o dobrih odnosih med lovci in kmeti.

To je prvi družbeni objekt, zgrajen v Krajevni skupnosti Dobje pri Planini, na območju nerazvite občine Šentjur pri Celju. S tem smo lovci dokazali, da je možno doseči delovno zmago tudi na lastno pobudo.

Otvoritve doma in razvitja prapora so se udeležili številni krajan iz treh krajevnih skupnosti: Dobje, Slivnica in Kalobje. Prišli so številni lovci iz sosednih lov. družin, predstavniki ZLD Celje s predsednikom Vidicem na čelu, predstavniki vodstev občinskih in krajevnih družbenopolitičnih organizacij, predsednik skupščine občine Šentjur Stanko Lesnika in njen sekretar Hinko Pap itd. S posebnim zadovoljstvom smo v svoji sredi pozdravili Jožeta Brileja, predsednika Ustavnega sodišča Slovenije, ki je dobijanski rojak in tudi lovec. Poverili smo mu častno nalogo, da je razvil prapor. Ko ga je izročil v varstvo praporščaku Alojzu Jazbecu, je v svojem nagovoru pohvalil domačo lovsko družino in jo dal za zgled drugim organizacijam v kraju.

Milan Batistič

Vprašanja-odgovori

Odiranje zveri in pižmovk na območjih, neposredno ogroženih s steklino

Vprašanje:

Prepovedano je odirati zveri in pižmovke na območjih, okuženih in neposredno ogroženih s steklino. Toda steklino lahko ugotovijo le pri nekate-

Ivan Centrih, starešina LD Handil, bere slavnostni govor ob otvoritvi lovskega doma in razvitju prapora v Dobju pri Planini

rih posameznih živalih. Zato gre mnogo dragocene kožuovine lahko v izgubo, kar pomeni razmetavanje družbene imovine.

Ali ne bi bilo zadostno, da bi pošiljali na pregled le odrte glave zveri in pižmovk, saj so za pregled potrebni le možgani. Truplo s kožo bi pa ostalo v karanteni in bi ga uničili le v primeru, če bi pri živali ugotovili steklino? Če bi bil pregled negativen, bi se pa kožuh lahko uporabil.

L. M., Murska Sobota

Odgovor:

Odgovor na vprašanje je delno že v 13. in 14. točki Odredbe o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline (Ur. list SRS, št. 25/78 — ali — Lovec, št. 1, januar 1979). V navedenih točkah je med drugim določeno, da pristojni občinski organ veterinarske inšpekcije lahko izjemoma dovoli odiranje trupel divjadi (zveri in pižmovk) z neposredno ogroženega območja le v urejeni zbiralnici trupel ali kaliferiji. Določeno je tudi, da se kože lahko odpremijo v predelavo po 30 dneh sušenja, če je bila laboratorijska preiskava možganov negativna.

Vendar pa iz citiranih določil lahko zaključimo, da je za pridobitev takega izjemnega dovoljenja potrebno vložiti ustrezno utemeljeno prošnjo. Razen tega mora biti izpolnjen še en pogoj: da je na ogroženem območju urejena zbiralnica trupel ali kaliferija, oz. da je zagotovljen primeren prevoz do takega objekta. Kolikor so torej vsi zahtevani pogoji izpolnjeni, ni nobene ovire, da kožuhov zveri in pižmovk ne bi mogli uporabiti.

D. Arrigler

Mladi pišejo

Ujeli smo lisico

Naša mama vsako jutro zelo zgodaj vstane, ker ima v hlevu veliko dela. Kravam da najprej jesti, potem jih polmleže.

Nekega jutra, ko je prišla v hlev, je pes grdo renčal.

»Kaj ti pa je?« je rekla. Pogledala je in videla pri psu — lisico. Zaprla je vrata in odhitela buditi mojega brata, ki je hitro vstal, se oblekel in odšel v hlev.

Začel je lisico loviti. Ta je pa skočila na tram in tekla pod strop. Brat pa za njo. Zgrabil jo je za rep in potegnil na tla. Vzel je koš in jo z njim podveznil. Izpod koša je mogle le njen rep. Brat je prijel z eno roko koš, z drugo pa lisico za rep. Prav malo je manjkalo, da ga ni ugriznila. Ko je »priplesal« z lisico do zajčnika, jo je vrget v zajčnik.

V zajčniku ni bilo zajcev, ker bi jih lisica sicer podavila. Brat je rekel očetu: »K zajčniku prisloniva težka vrata, ki stoje v kotu.«

Oče pa je resno dejal: »Kaj boš prislanjal, saj lisica ni medved!«

Brat pa nazaj: »Boš že videl!« Potem je vseeno k zajčniku prislonil težka vrata.

Ko so otroci zvedeli, da imamo lisico, so drug za drugim prihajali k nam gledat to žival. Lisici smo dajali jesti, da ni bila lačna. Žalostno nas je gledala, da se mi je zasmilila.

Najraje bi jo izpustil, pa mi tega niso pustili.

Rekli so mi: »Ali si neumen? Da bo še naprej odnašala kokoši in piščeta!«

Ko se je zmračilo, je začela divjati po zajčniku in se lotila desk. Hitro jih je grizla in lomila. Če ne bi brat k zajčniku prislomil vrat, bi gotovo ušla. Drugo jutro je rekel brat očetu: »Ali zdaj vidiš, kakšen medved je lisica!«

Čakali smo še dva dni, nato pa poklicali strica, ki je lovec. Stric je prišel s puško in lisico ustrelil. Stric dobro pozna divje živali. Rekel je, da je garjava. To je huda bolezen, zaradi katere žival zelo trpi in navadno v mukah pogine. Strel ji pa skrajša muke. Garje povzročajo prostim očem nevidni srpci, ki se zarijejo v kožo in po njej dolbejo drobcene rove. Posledice teh rorov so pa garje. Z očetom sva lisico zakopala globoko v zemljo, da se ne bi povzročitelj garij razširjali še drugam.

Jože Lipužič, Osnovna šola
»Spomenik NOB«, Cerkno

Jubilanti

Jože Pirc je 28. septembra 1978 praznoval svoj 60. rojstni dan. Rojen je bil na Bledu v številni družini. Pred vojno je služboval v Kranju in Ljubljani. Že leta 1941 je pričel organizirano sodelovati v NOB. V začetku leta 1942 vstopi v partizane, potem je v raznih borbenih enotah NOV na Dolenjskem. Pot borca, komandirja, komandanta in komisarja ga je vodila po raznih krajih naše ožje domovine in sosednje Hrvatske. Za svoje zasluge v NOB je prejel številna odlikovanja in čin majorja JLA. Po osvoboditvi pa do upokojitve so mu bile zaupane odgovorne dolžnosti v organih Uprave javne varnosti. Nalo-

Jože Pirc

ge je izvrševal s polnim čutom odgovornosti in z veliko ljubeznijo do samoupravne socialistične domovine.

Joža je soustanovitelj LD Storžič. Več kakor 3 desetletja je bil član upravnega odbora LD, medtem 2 mandatni dobi blagajnik, skoraj 20 let pa starešina. Z dolgoletnim stažem in prakso, z neprekinjenim izvrševanjem svojih nalog si je pridobil bogate lovske izkušnje in strokovno znanje. Njegove sposobnosti in vestno, požrtvovalno delo je rodilo tudi uspehe. Tako je LD Storžič več let prednjačila na območju Zveze lovskih družin Gorenjske s pravilnim odstrelom. Njegov velik prispevek je bil tudi pri vzgoji članstva in varstvu narave.

Za njegovo požrtvovalno, nesebično delo in za uspehe ga je LZ Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje.

Dragi lovski tovariš Joža, za

Viktor Hrovatin

tvoj jubilej ti iskreno čestitam, z željo, da bi še dolgo živel v zdravju in zadovoljstvu in da bi tudi v bodoče del svojih moči prispeval za napredek lovstva.

Člani LD Storžič — D. J.

Viktor Hrovatin, mož izredne vitalnosti, bogatih lovskih in življenjskih izkušenj, je 15. 10. 1978 praznoval svojo 85-letnico.

Rodil se je v napredni slovenski kmečki družini, v Dupljah pri Vipavi. Svoje življenje je posvetil kmetijstvu in žrtvoval veliko časa ter moči za njegov napredek.

V drugi svetovni vojni se je med prvimi Primorci odzval klicu OF in postal eden prvih aktivistov na gornjem Vipavskem. Bil je sodelavec narodnega heroja Janka Premrla-Vojka.

Junija 1943 je bil izdan, barbarsko mučen v tržaškem zaporu Coroneo ter do razpada Italije konfiniran v Cairo-Montenotte, nato pa v zloglasnem nemškem Mauthausenu. Po vojni se je vrnil domov, do kraja izčrpan in hudo bolan. S pomočjo zdravnikov je počasi okrevail.

V povojnem obdobju je opravljal vrsto pomembnih nalog pri pionirskem razvoju ljudske oblasti. Bil je prvi predsednik krajevnega ljudskega odbora, nato član obč. ljud. odbora, okrajni poslanec, republiški delegat za kmetijstvo, okrožni sodnik porotnik in dolgoletni član UO kmetijske zadruge.

Že iz mladih let je velik ljubitelj narave in po družinski tradiciji lovec z vsem srcem. Član zelene bratovščine je postal že leta 1920, vendar so mu leta 1931 Italijani odvzeli orožni list, zaplenili orožje, češ da je sodeloval pri umoru barbarskega italijanskega učitelja v osnovni šoli Vrhpolje, in ga zaprli.

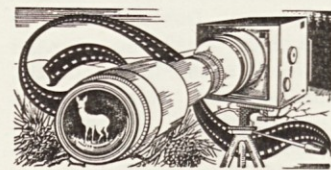
Leta 1946 je sodeloval pri ustanovitvi LD Vipava in ostal njen zvesti član do leta 1973. Član UO LD Vipava je bil od 1946. do 1954. leta. Njen gospodar je bil 4 leta, predsednik NO pa od 1954. do 1973. leta. Za njegovo 80-letnico (leta 1973) ga je LD Vipava imenovala za častnega

člana in mu poklonila umetniško sliko ter knjigo.

Za prizadevno delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za zasluge. Za požrtvovalno delo v NOB pa je odlikovan z medaljo zaslug za narod.

Našemu lovskemu tovarišu in vzorniku kličemo: na mnoga leta, obilo zdravja, prijeten večer življenja in dober pogled še na mnogih lovih!

Lovci LD Vipava

Fotokino klub Diana

Kuna

Čeprav sem ljubljanska srajca, mi narava že v rani mladosti ni bila tuja. Kot osnovnošolski kratkohlačnik sem lazil po Rožniku in Šišenskem hribu. In pozneje na gimnaziji, ko je profesor Kunaver zbral okrog sebe »novopečene« tabornike, sem bil takoj zraven. Izleti v naravo, seznanjanje z vsem, kar nas obdaja, živo in mrtvo, me je navdajalo s prijetnimi občutki. Nato še korak više v spoznavanju narave — izleti v gore, katerim pa sem ostal neprekinjeno zvest žal le šest let. Moj planinski tovariš se je namreč kmalu oženil in po naravi bolj samotar sem ostal sam. Pa ne dolgo. Študij gozdarstva in potem delo v gozdarstvu sta mi prinesla prijetno osvežitev navezanosti na naravo, kar traja sedaj že dvajset let za tem, ko sem nehal zahajati v gore.

Kje pa je kuna ostala, sprašujete. Res nisem nameraval začeti s takim uvodom, a mi je kar sam padel na papir, zato naj na njem kar ostane. Kadar hodim po gozdu, vedno oprezam na vse strani. Takrat mojim očem ne uide noben premik in ušesom noben šum. Tudi tistega toplega majskega dne sem tako stopal po

gozdni cesti sredi mokrških gozdov. Na odcepu, ki pelje v Colnarco, kakor že od nekdaj imenujejo gozd tam doli, zaslišim nenavaden šum, ki je prihajal iz sredine krošenj bližnjih jelk in bukev. Zagledam klobčič kosmatih teles, ki se vrtili skozi veje in pade na tla. Veverici pri igri bosta, menim in napeto poslušam, kaj bo. A se nič več ne zgodi. Čudno se mi je zdelo, da je po tolikšnem ropotu naenkrat vse tiho. Pogledam skozi daljnogled, ki sem ga nosil s seboj poleg fotoaparata. Kaj vidim: nekako 30 metrov pod menoj je ob korenini debele bukve čepela kuna zlatica in držala v zobeh polha. Namesto igri sem bil priča boju za obstanek, kakor drugače lahko tudi rečemo prehranjevanju mesojedov v naravi.

Kuna je polha hlastno začela trgati, kakor zna le ona. Kostiči so pokale in razločno sem slišal tudi cmokanje, čeprav je kuna majhna žival. Pri svoji pojedinosti se je neprestano ozirala naokrog in prisluškovala, če ji morda kdo ne kani vzeti njenega plena. Ko tako oprezujem, sprva nisem vedel, kaj naj storim. Fotografirati nisem mogel, ker je listje na vejah pod menoj deloma zakrivalo zanimiv prizor. Poleg tega pa sem takrat imel le 135 mm teleobjektiv in v aparatu 17-dinski barvni film, ki je vsekakor premalo občutljiv za fotografiranje v gozdu.

Previdno položim daljnogled poleg sebe na tla, pobrem kamen in ga z vso silo vržem proti kuni. Hkrati takoj skočim navzdol. Kuna je seveda plen izpustila ter izginila. Ko sem stal pri obglavljenem polhu, glavo je bila že požrla, mi je bilo kar žal, da nisem obstal zgoraj in pojedino opazoval do konca. Za kesanje pa je bilo seveda prepozno in zato sem tiho občepel pri bukvi. Kar mislil sem si, da mala zverinica plena ne bo kar tako pustila, čeprav jo je pregnal človek. Ni mi bilo treba dolgo oprezati. Zagledal sem jo na najnižji veji kakih 20 metrov oddaljene jelke. Glava z divje sijočimi očesci je kukala izza debla. Pritisnem z $\frac{1}{30}$ sekunde in na škloc v aparatu se kuna le zdrzne. Ne zbeži, pač pa ježno dvigne glavo in se strese. Pritisnem še enkrat. In sedaj glej čudo! Kuna zleze z dre-

»Večkrat sem čakal. Končno pa se mi je le posrečilo ujeti kuno zlatico v teleobjektiv, ko je prišla po vabo.«
Foto Mirko Hain, Diana

vesa in neprestano ježno grči. Vroč, sveža polhova kri jo je gotovo prevzela. Nato skoči na sosednje drevo in izgine. Ostala je le tišina gozda in jaz s prijetnimi občutki, da sem zopet ujel drobno utripa prečudovite narave. S posnetkoma pa ni bilo nič, ker je bila razdalja za 135 mm teleobjektiv prevelika.

Tomaž Kočar

Lovski oprtnik

Zalaz v belem

Za nami je 15. januar, ko preneha lov na srne in njih mladiče. Oddahnile so se skrbne matere-srne, ki so s svojim izpostavljanjem reševale svoje mladiče pred psi in lovci. Še bodo morale s kratkim »bav« opozoriti na kakega potepuškega psa ali vnetega lovca lisičarja. Toda to bo zdaj le še zabava nasproti prejšnjim »vojnam«, ko smo

lovci na vse načine hoteli izpolniti »vojni« plan. Na srnjad smo prežali ob že skromni jesenski paši, jo zalezovali, pritiskali za njo, ponekod pa je morala pasti v ognju tudi na skupnih lovih. Doseči je bilo pač treba planirani odstrel srn, ki je bil menda kar povsod večji od predlanskega. V našem lovišču, in kolikor mi je znano, tudi v drugih loviščih načrt odstrela ni bil dosežen. Pa ne zato, ker ne bi bilo srnjadi, pač pa zato, ker nismo z odstrelom začeli takoj v septembru. Botrovalo je tudi neugodno vreme in nazadnje tudi nelovsko obnašanje nekaterih, ki streljajo le srnjake. Proti takim lovcem je naša LD zapisala v poslovnik: »Kdor ustrelil srnjaka, mora odstreliti tudi srno ali mladiča, sicer naslednje leto nima odstrela srnjaka.« Mar ne nudi zalaz, pravilna ocenitev in pravilen odstrel srne ali mladiča skoraj enakega lovskega užitka, kakor če pade pod lovčovo kroglo srnjak?

Ker sem, zaradi stvarnih razlogov, zamudil najboljši čas, ko srnjad še izstopa, sem jo moral iskati pozimi. Če bi odstrelil, kar sem srečal, ne glede na načela gojitve, bi kaj kmalu »zadostil« poslovniku. Zalaz mi je najljubši način lova. Vendar je po zmrznjenih tleh skoraj nemogoče tiho hoditi. Komaj sem čakal

na sneg, po katerem je korak neslišen. Toda v obleki, katere barva je prilagojena pomladi, poletju in jeseni, se je v snežni belini srnjadi skoraj nemogoče približati, ko v tropu tudi po ducat oči in ušes budno pazi, da se ne približa nezaželen gost.

Spomnil sem se na napotilo iz knjig, kjer svetujejo za uspešnejše čakanje lisic pozimi belo oblačilo. Pa sem si rekel: koristno bo to prevaro uporabiti tudi pri zalazu na srnjad. Tako je žena iz belega platna sešila oblačilo, zame in za puško. Palico — dvojno na križ — brez katere ne grem v gozd, pa sem olupil do belega. Ob upoštevanju vetra se je na ta način srnjadi mogoče približati, jo pravilno oceniti in odstreliti.

Morda bo kdo rekel, da se bela obleka lovcu ne poda. Ali je morda bolje, če na veliko daljavo, brez prave ocenitve, ustrelimo lepo plemensko srno-mater?! Sicer pa v našem priročniku piše: »Lovski krog nosi lovec ob lovskih slovesnostih, ni pa nujno, da tudi na lovu, kjer pride, glede na vremenske razmere in način lova, v poštev čimbolj praktična lovska obleka.«

Najuspešnejši v belem smo, ko zapade od 15 do 30 cm pršiča. Če je sneg južen in zmrzne, že škriplje pod nogami. Če pa je več snega,

Našim lovskim tovarišicam čestitamo k dnevu žena, za 8. marec

Lovski tovariši

divjadi tako ne smemo preganjati, pač pa ji moramo pomagati!

Stane Sevčnikar,
LD Velenje

Fazanka s piščanci

Lovska družina Bresnica-Podgorci, na območju Ormoža, ima voljero za zrejo fazanov ob hiši Franca Žurana, gospodarja omenjene LD.

Predvsem se ukvarja s fazanorejo iz jajc, pobranih iz prekošenih gnezd. Tako kita fazanov blizu omenjene domačije, na obronku gozdnatega griča v Slovenskih goricah, ni nič posebnega.

Zgodilo se je lani, ko je dozorevala pšenica. Sin Franček, tudi že lovec, se je vračal med njivami proti domu. Opazil je fazanko, ki je vodila manjše število kebkov posebnega videza. Za fazanko in naraščajem je ponosno stopal fazan. Seveda je Franček o tem obvestil svojega očeta. Ker ta fazanja

družina še ni bila »registrirana« na tem območju, je oče Franc odredil zasledovanje.

V akcijo so stopili žena Gerica, sin Franček in najmlajši sin Ivan, ki so pritisnili fazanjo družino iz pšenice, Franc starejši pa je ob cesti stopil »v zasedo«, da člane fazanje družine »registrira«. Res so pritekli: vodeča fazanka, za njo piščanci različnih barv, že z repki, in zadnji kot zaščitnica močan fazan-očim. Gospodar Franc svojim očem ni mogel verjeti. Zato so vsega zanimanja vredno fazanjo družino pognali še iz bližnje koruze. Ponovno ista slika: fazanka s šestimi piščanci domače kure, eden celo s črno čopko na glavi. Še isti dan so jih skušali poloviti, a jim ni uspelo.

Drugi dan popoldne so zopet mendlali pšenico in koruzo ter z veliko težavo — pomagati sta morala še gospodarjeva jazbečarja — ujeli štiri fazane-piščance. Fazanki pa je z dvema uspelo pobegniti, katerih usoda še sedaj ni znana. Ujeti fazani-piščanci

so se potem v zaporu privajali novemu, civiliziranemu življenju.

Uganko, kako je prišlo do tako pestre »fazanje« družine, so razvozlati kasneje, ko je sin Ivan našel na njivi gnezdo, kjer je fazanka izvalila 6 piščancev domače kure, medtem ko je 8 fazankinih jajc ostalo celih. Fazanka je torej začela nesti v gnezdo domače kokoši, ki si je na skrivaj naredila gnezdo na njivi. Ker pa je čas valjenja za jajca domače kure 21 dni, za fazanja jajca pa 24 dni, so se piščanci prej izvalili. Z njimi je fazanka zapustila gnezdo, fazankina jajca, tik pred izvalitvijo, pa so se ohladila in zarod v njih je poginil.

Za konec pa še nasvet: Pravilno se izražajmo! Kadar bom še slišal ali bral, da je fazanka izlegla ali vodila piščance, ne pa fazančke ali fazanje kebkčke, si bom vedno predstavljal fazanko s piščanci domače kure.

Jožko Korpar

»Prej zelenec, sedaj lovec, bodi varuh divjadi!«

Tako nekako je sklenil svoj zaključni govor pri lovskem krstu v Dobravi starešina tamkajšnje lovske družine Ernest Mlinarič. Na lanski »ženski jagi«, ki jo priredi Lovska družina Dobrava v Gradišču v Slovenskih goricah skoraj vsake jeseni, so namreč lovsko krstili mladega lovca Zvonka Paluca. Prav prijetno je prisostvovati lovskemu krstu. Človeku se povrnejo misli nazaj v čase, ko so bili naši običaji med ljudmi še bolj živi. Zanimivo je, da so nekatere stare šege med lovci še vedno dokaj močno prisotne. To sem lahko videl tudi na tem lovskem krstu, ki so ga zelo dobro pripravili. Vsi ga bodo pomnili, še posebej seveda lovec Zvonko Paluc.

Kako je vse pravzaprav potekalo? Zjutraj so lovci, ki so jih tokrat spremljale na lov tudi žene, krenili v lovišče. Že pred tem pa je bilo seveda veliko smeha in dobre

volje, ki je prevladovala ves dan. Lov ni bil posebno obilen, to zaradi tega, pravijo tamkajšnji lovci, ker je vedno manj divjadi. Če le-te ni, potem je seveda ne morejo upleniti, povedano bolj v šali kakor resno. Nekaj pa bo vendarle držalo. Mladi lovec Paluc se ni posebno izkazal.

Prijeten jesenski dan je hitro minil in vesela družina se je zbrala v lovskem domu v Dobravi. Takrat se je šele pričelo tisto najvažnejše. Opazoval sem Zvonka, kako tiho je sedel za mizo in gledal okrog. Včasih se je tudi sprehodil in si s tem miril živce. Po krajšem uvodnem delu so prinesli v dvorano posebno mizo, za katero so sedli člani sodnega senata. Vsi so bili nekam resni, modro so se pogovarjali in gledali sodne knjige. Otoženca je aretirjal in prednje pripeljal birič. Takrat so nastopili še tožilec, zagovornik, zdravnik in drugi. Obtožnica je bila huda. Obtožili so ga in če ne bi bilo dobre obrambe, bi bila cena za storjene »zločine« še večja. Obdolženec je svoj zagovor, s pomočjo obrambe, dobro prestal. Sodišče ga je spoznalo vrednega, da je krščen. Po krstu je postal polnopraven član zelene bratovščine. Ob koncu so mu vsi čestitali in ga ponovno seznanili z nalogami, ki ga čakajo. Ne bo odveč, če ob tem še zapišem, da je LD Dobrava v Gradišču v Slovenskih goricah končala leto 1978 zelo uspešno. Pripravila je vrsto akcij, uredila cesto do svojega lovskega doma in namenila veliko skrbi tudi varstvu in gojitvi divjadi ter ureditvi lovišča.

Marjan Toš

Pred dvema letoma, 24. marca 1977, sem zjutraj pred železniško postajo zopet stopil iz avtobusa in pohitel v mesto. Zavil sem po Miklošičevi cesti, ko opazim, da je ženska pred menoj na pločniku pohodila mrtvega goloba. Pa si mislim: »Ne spodobi se, da bi ljudje stopali po mrtvi ptici!«

Sklonil sem se in pobral goloba, da bi ga dal v koš za odpadke. Ko sem imel v rokah prašno ptico, spoznam v domnevem golobu pravega — gozdnega jereba. Bil je še topel. Torej ni padel lovcu z nahrbtnika ali kaki ženski iz cekarja. Sicer pa v marcu lov na jerebe ni dovoljen. Pred menoj je bila zamotana uganka: Odkod je priletel jereb v Ljubljano na Miklošičevo? Je bil morda obstreljen in je ranjenega smrt ugonobila prav na tej ulici? Ali pa je imel kdo živega zaprtega in mu je ušel ter trčil z glavo ob zid?

Kar tako si jereba ne smem prilastiti, sem si mislil in odšel do strica-lovca. Dobil sem ga v uradu, nakar sva skupaj stopila v pisarno ljubljanske lovske zveze na Župančičevi cesti in tajniku tovarišu Oražmu pokazala jereba.

Ugibali smo o vsemogočem, kako da je jereb prišel v Ljubljano, a trdnega odgovora nismo našli. Tovariš Oražem je ugodil moji prošnji, da si jereba lahko obdržim in ga dam nagačiti, ker je to — moj prvi jereb.

Preparator Šink v Zg. Besnici je ugotovil, da jereb ni bil obstreljen, da ni kazal znakov kake bolezni, pač pa da je imel na glavi poškodbo od udarca. Kdo ve, ali ga je res na begu pred kako ujedo doletela smrt?

Bogdan Ambrožič,
Ljubno na Gorenjskem

vsem modernim pripomočkom je za lov pes še vedno nenadomestljiv lovski pomočnik. Posebna njegova sposobnost je, z vohom ugotavljati, kje je divjad.

Na lovu se nemalokrat zgodi, da divjad ne obleži v ognju. Ranjena se zateče v težko dostopne predele lovišča in je navadno brez psa, večšega sledenja po krvnem sledu, izgubljena, za lovca kakor za lovsko organizacijo.

Malo pa je lovcev, ki imajo res dobrega krvosledca. Eden takih srečnežev je Tone Novak iz naselja Željne pri Kočevju, sicer pa lovski čuvaj lovišča Medved na Kočevskem. Ponosen je na svojo brak-jazbečarko Ago, saj je našla že veliko zastreljene divjadi, tako v lovišču Medved kakor v okoliških loviških lovskih družin.

Agina vrlina je v tem, da nikoli ne išče in ne zasleduje neranjene divjadi. Brž ko najde kri zastreljene divjadi, zanesljivo pripelje lovca do nje.

Za psico pri iskanju tudi ni ovira slabo vreme. Bilo je že več primerov, da je od zastrelitve divjadi do začetka iskanja deževalo po več ur ali ves dan, toda Aga je bila kljub temu uspešna.

Tone pravi, da je z Agino pomočjo do sedaj našel 4 medvede, nad 40 jelenjadi, več kakor 120 divjih prašičev in še več srnjadi. Marsikateri domači in inozemski lovec sta lahko hvaležna prav Agi, da sta našla obstreljenega medveda, jelena, divjega prašiča ali srnjaka.

Če vprašate Toneta, kako mu je uspelo Ago za to usposobiti, vam bo povedal, da noben pes ne bo dober, če si ne bo nabral izkušenj v lovišču.

Pravi, da je lovišče za psa najboljša šola. Pes mora vedeti, kaj vodnik od njega zahteva, potem bo to tudi delal. Tonetu se ne smili avto, v katerem se s psico navadno vozita. Res je, da je v njegovem avtomobilu najti od pas-

Bogdan z jerebom iz Ljubljane

Foto S. Škerlavaj

Gozdni jereb sredi Ljubljane

Bral sem že o raznih divjih živalih, ki so zašle v mesto Ljubljano, npr. o divjem zajcu in lisici na Ljubljanskem gradu ter o jazbecu na dvorišču Osnovne šole »Prežihov Voranc« (zraven stavbe Lov. zveze Slov.). Toda o gozdnem jerebu v ljubljanskem mestu še nisem bral in ne slišal, dokler... Zato je moj nagačeni jereb nekaj posebnega, saj je iz Ljubljane!

Razstrelili skalovje, da so jo rešili

Veliko je bilo že napisanega o psih, ki so se kakorkoli izkazali kot človekovi zvesti spremljevalci. Tudi lovci lahko dosti povemo o naših štirinožnih prijateljih.

Od davne preteklosti pa vse do današnjih dni si je lovec pomagal pri lovu s psom. Kljub napredku tehnike in

ZNAČKE LOVSKIH ORGANIZACIJ X.

109. **LD Sinji vrh** je izdala značko, izdelano v patiniranem bakru. Izdelal jo je Potokar. — 110. **LD Krekovše** je za svojo 20-letnico izdala bronasto, posrebrano in pozlačeno značko, v nakladi 800 serij. Avtor likovne upodobitve je Marjan Felc. Izdelal Drago Kuralt. — 111. **LD Taborska jama** je ob razvitju svojega prapora in svoji obletnici (od 1947 do 1978) izdala značko v patiniranem bronu in posrebrano-zeleno. Izdelal Štancar, Grosuplje. — 112. **LD Pivka** je za svojo 80-letnico izdala značko v dveh izvedbah: bakreno in v tombaku. Avtor likovne upodobitve Rado Cenčič, izdelal pa jo je Peršič, Ljubljana. — 113. **LD Košana** je ob praznovanju Titovih jubilejev leta 1977 in otvoritvi svoje lovske kočje izdala značko v dveh izvedbah: v patiniranem bakru in posrebrano. Izdelala Marija Matič, Ljubljana, v nakladi 2900. — 114. **LD Železniki** je ob otvoritvi lovske kočje pod Ratitovcem (2. 7. 1978) izdala značko v dveh variantah in dveh velikostih: manjša je v patiniranem bakru, večja pa posrebrana in zeleno ter črno pobarvana. Izdelala Aurea, Celje. — 115. **LD Dramlje** je izdala značko v dveh variantah: v patiniranem bakru in kovinsko patinirano. — 116. **LD Tuhinj** je izdala bakreno značko. Izdelal Cankar, Ljubljana. — 117. **LD Veliki Gaber** je 28. maja 1978, ob otvoritvi svojega lovskega doma, pred katerega je postavila mogočen hrast (viden tudi na znački) za spomenik borcem in lovčem, izdala bronasto, posrebrano in pozlačeno značko v serijah. Skupna naklada značk 2000. Izdelal Andrej Glavan, Ljubljana. — 118. **Lovska zveza Slovenije** je izdala leta 1976 značko v patiniranem bakru, z napisom »Lovski čuvaj«. Nosijo jo lahko le tisti, ki so opravili lovskočuvajski izpit. — 119. **LD**

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

Hum je izdala značko v treh variantah: v patiniranem bakru, posrebrano in pozlačeno. — 120. **Lovska zveza Slovenije** je izdala leta 1976 značko v patiniranem srebru, z napisom »Lovski čuvaj«. Nosijo jo lahko tisti, ki so dovršili dopisno šolo za lovske tehnike.

R. Č.

jih dlak do ne vem kakšnih jermenov in drugih pasjih pripomočkov.

Aga navadno spremlja Tone-ta na obhodih po lovišču in rada tudi pogleda v kako jazbino, če je jazbec doma. Dne 27. 10. 1978 pa bi se takšno njeno početje skoraj tragično končalo.

Pot je vodila po kraškem skalnatem zemljišču, kjer ne manjka vrtač, prepadov in podzemskih jam, v katerih si najdejo svoje domovanje medved, lisica, jazbec, kuna belica itd. Šla sta mimo ene takih jam in psica je smuknila vanjo. Kmalu je Tone zaslišal lajanje. Prisluškoval je, kako se lajež oddaljuje pa zopet bliža izhodu, toda ven ni bilo ne jazbeca ne psice. Minila je ura, nato še ena in lajanje se je nekam globoko pomaknilo. Na klicanje se je psica oglašala in Tone-ta je začelo skrbeti zanj. Še in še jo je klical, vendar se lajanje ni premaknilo z mesta. Odšel je domov po jeklen drog in »macolo«, da bi razširil vhod in pomagal psici. V trdem skalovju pa je bilo vse njegovo prizadevanje zaman. Domov je odšel šele, ko se je začelo nočiti.

Pred Agino kočjo je položil hrano, misleč, da se ji bo ponoči posrečilo priti iz jame in tudi domov. Zjutraj je bila hrana nedotaknjena; psica se ni vrnila. Tone je zopet odšel v lovišče in klical v jamo. Aga se je oglašala še vedno na istem mestu. Razmišljal je, kako bi jo rešil. Odločil se je, da zaprosi za pomoč pri upravi ZKGP Kočevje, TOZD Pugled, da bi razstrelili skalovje in tako rešili psico. Na upravi sta mu ing. Blažič in ing. Vrce obljubila, da bo naslednjega dne, 29. 10., Branko Krese s svojimi minerji skušal rešiti psico. Reševalci so drugo jutro res prišli. Odjeknilo je 18 eksplozij kamniktita, da so jamsko odprtino razširili. Pred njimi je zazijala skoraj 4 m globoka jama, v katero je padla Aga pri zasledovanju jazbeca. Nikoli se ne bi rešila, za vedno bi ostala v temnem kraškem podzemlju, če ne bi skalovja razstrelili. Na vrh so navezali Tonetovega 12-letnega sina Jožeta in ga spustili v jamo. Jože je navezal Ago in zaklical reševalcem, naj jo izvlečejo. Nato so vrh ponovno spustili in potegnili ven še Jožeta.

Tone je svojo Ago dvignil v naročje, jo stisnil k sebi in jo dolgo božal po glavi. Ko je slednjič dvignil glavo, so bile njegove oči rosne, vendar tokrat od sreče, saj je imel zopet Ago pri sebi.

Franc Novak

Lovska kinologija

PNZ jamarjev, ZLD Ptuj

Preizkušnja naravnih zasnov (PNZ) jamarjev območja ZLD Ptuj je bila 28. okt. 1978 v lovišču LD Sobotinci, ki ima tudi dobro vzdrževan umetni rov.

Od prijavljenih 11 psov so jih vodniki privedli le 8: krat-

kodlakega jazbečarja in 7 lovs-kih terierjev.

Od vseh nastopajočih so preizkušnjo opravili pozitivno le:

terierka Žarka Leskovška, poležena leta 1975, dosegla II. oceno; terier Astor, poležen l. 1977, dosegel II. oceno; terier Bari, poležen leta 1977, dosegel III. oceno. Terier Drin, poležen leta 1977, je uspešno opravil preizkušnjo le v rovu, ne pa na planem.

Na polju je bilo dovolj perjadi, ne pa zajcev. Na zajca je prišlo le nekaj psov in to le po enkrat. Glas jamarjev je kritična točka. Lastnikom priporočam, da svojim psom večkrat dajo možnost priti na svež zajčji sled. Na ta način psu burimo ali utrjujemo glasno gonjo. Ta prirojena zasnova je namreč pri terierjih v upadanju. Lastniki naj se za parjenje svojih psic vedno poslužijo sledoglasnih plemenjakov. Omeniti moram, da je bila izmed vseh 8 psov le Žarka Leskovška sledoglasna, kar je zelo zaskrbljujoče. Ta psica je bila zelo pozno prijavljena k zrejni preizkušnji, saj je bila poležena že leta

1975. Svojo naravno zasnovano sledoglasnost bi namreč morala dokazati do 18. meseca svoje starosti. Zajca je lepo in zdržema glasno gonila do prve kljuge, jo »razvozla« in glasno gonjo nadaljevala zelo daleč. V sledoglasnosti je došla najvišjo oceno.

Izmed nastopajočih psov sta bila 2 tudi streloplaha.

Ivan Caf,
kinol. sodnik

Jesenska zrejna preizkušnja ptičarjev, ZLD G. Radgona

Bila je 29. 10. 1978, v lovišču Negova, v dolini Ščavnice. Perjadi je bilo dovolj, redek pa je bil zajec. Vreme je bilo ugodno, le veter je včasih menjal svojo smer. Na preizkušnjo je neugodno vplival lov, ki ga je LD Negova ime-
la prav takrat v sosesčini.

Vodniki so na zborni mesto pripeljali 9 psov: 5 jih je bilo z območja ZLD Gornja Radgona, po eden pa iz Rogaške Slatine, Središča, Ljutomera in Ptuja. Osem je bilo kratkodlakih, eden pa ostrodlaki. Psi vseh vodnikov so bili več ali manj na preizkušnjo ustrezno pripravljeni. Nekaj spodrseljavev pa je bilo na vleki in pri prinašanju, torej v predmetih, katerih je psa treba učiti. Poudariti moram, da sta iskanje izgubljene divjadi in prinašanje obstreljene najvažnejši opravili, zlasti na skupnih lovih. Zato je šolanju psov v prinašanju treba nameniti čim več pozornosti, medtem ko je iskanje več ali manj psu prirojeno (naravna zasnova).

Izmed 9 psov jih je preizkušnjo uspešno opravilo 6. Prvi nagradni razred sta dosegla:

1. Dag (Boro) iz Središča, JRPpos, poležen 30. 7. 1977.
2. Brik Podhribski iz Ptuja, JRPki 60479, poležen 5. 2. 1977.

V drugi nagradni razred so se uvrstili 3 psi, v tretji nagradni razred pa 1.

Omembe vredno je leglo rejca Štuhca. Iz njegove psarne so bili na preizkušnji 4 psi. Dva sta dosegla drugi nagradni razred, eden tretji. Le četrtemu je spodletelo; od-

povedal je pri prinašanju. Po-
prečna telesna ocena teh psov je prav dobro, kar je visoka raven celotnega legla.

Ivan Caf,
kinol. sodnik

Prijavljena legla

Štajerski resasti goniči (JRGšr):

Leglo 29. 12. Rejec Franc Ahačič, Begunje 88, Begunje na Gorenjskem.

Balkanski goniči (JRGb):

Leglo 3. 4. Rejec Jože Gru-
den, Cerkno 15, Cerkno.
Leglo 22. 3. Rejec Viktor Ko-
lenc, Sp. Rečica 16, Nazarje.

Posavski goniči (JRGp):

Leglo 10. 3. Rejec Jože Ši-
menc, Poljane 17, Rečica ob
Savinji.

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 4. 4. Rejec Ivan Grego-
rič, Retje 97, Loški potok.
Leglo 3. 4. Rejec Igor Simčič,
Planina pri Rakeku 195.
Leglo 24. 1. Rejec Jože Hum-
ski, Dol pri Hrastniku n. h.

Res. istr. goniči (JRGri):

Leglo 25. 3. Rejec Andrej Lo-
višček, Gradnikova ulica, Ka-
nal.
Leglo 15. 3. Rejec Anton Ča-
dež, Srednja vas 5, Poljane.
Leglo 15. 3. Rejec Ivan Bu-
tala, Podzemelj n. h., Gradac.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 4. 4. Rejec Marko Hro-
vatin, Vipava 39, Vipava.
Leglo 4. 4. Rejec Marjan Iste-
nič, Unec 6 a, Rakek.
Leglo 19. 3. Rejec Oskar Jan,
Žebnik 35, Radeče.
Leglo 17. 3. Rejec Ivko Križ-
nik, Janežičeva 5, Celje.

Leglo 15. 3. Rejec Rudi Žitko,
Stara cesta 51, Logatec.
Leglo 24. 2. Rejec Ivan Kme-
tič, Svibno 19, Radeče.
Leglo 17. 3. Rejec Anton Stri-
tih, Bistrica 188, Tržič.
Leglo 1. 2. Rejec Jože Zajc,
Ambrus 48, Zagradec.
Leglo 17. 3. Rejec Milan
Udovč, Žalskega tabora 1, Ža-
lec.
Leglo 11. 3. Rejec Jože Me-
den, Begunje 119, Begunje pri
Cerknici.

Lovski terier

Foto V. Ferluga

Leglo 18. 3. Rejec Rudi Krep-
še, Pečke 43, Makole.
Leglo 1. 3. Rejec Maks Grač-
ner, Dobje pri Planini, Dobje.

Bavarski barvarji (JRBb):

Leglo 24. 3. Rejec Franc Leš-
njak, Kristanova 57, Novo
mesto.
Leglo 30. 1. Rejec Janko Šte-
fe, Proletarska 37, Tržič.
Leglo 18. 3. Rejec Janko Ra-
bič, Stara Fužina 38 a, Bohinj-
sko jezero.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 1. 4. Rejec Franc Križ-
nik, Kaševa 9, Vojnik.
Leglo 22. 3. Rejec Edi Lapor-
nik, Kuretno 20, Laško.
Leglo 6. 3. Rejec Franc Rej-
ber, Zgornja Ščavnica.
Leglo 28. 1. Rejec Ivan Pun-
cer, Studence 53, Žalec.
Leglo 8. 3. Rejec Maks Kolar,
Kovača vas 76, Slovenska Bi-
strica.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Leglo 2. 4. Rejec Vinko Le-
nart, Ob potoku 7, Rače.
Leglo 28. 3. Rejec Božo Su-
hadolnik, Borovnica 8, Borov-
nica.
Leglo 25. 3. Rejec Tone Mik-
lavčič, Pod gozdom IV/14,
Grosuplje.
Leglo 9. 3. Rejec Tone Pe-
čovnik, Gorenjska 16, Ve-
lenje.
Leglo 3. 3. Rejec Miha Čer-
nej, Pri Habakuku 37, Hoče.

Koker španjel (JRKŠ):

Leglo 8. 3. Rejec Meta Roe-
thel, Devinska 6, Ljubljana.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 22. 3. Rejec Drago
Štukl, Selo 14, Podčetrtek.
Leglo 16. 3. Rejec Alojz Gra-
šič, Strahinj 61, Naklo.
Leglo 25. 2. Rejec Rudi Cvar,
Iška vas 90, Ig pri Ljubljani.
Leglo 7. 3. Rejec Jože Koro-
šec, Dol pod Gajko 18, Fran-
kolovo.

Res. jazbečarji (JRJri):

Leglo 1. 2. Rejec Franc Sve-
tec, Gorjanska 15, Kostanje-
vica na Krki.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 3. 3. Rejec Stanko Štu-
hec, Apače pri Gor. Radgoni.
Leglo 7. 3. Rejec Maks Ne-
mec, Šalinci 7, Križevci pri
Ljutomeru.

Nem. ost. ptičarji (JRPos):

Leglo 25. 3. Rejec Janko Pe-
tovar, Iljaševci 1, Križevci.
Leglo 18. 2. Rejec Ignac Hor-
vat, Dol. Bistrica 70, Čren-
šovci.

Irski setri (JRIs):

Leglo 11. 3. Rejec Franc Dov-
žan, Partizanska 32, Tržič.

Kinološka zveza Slovenije

Plan kinoloških prireditev do 30. aprila 1979

V tej številki objavljamo le del plana za leto 1979, ki nam ga je KZS sicer dostavila v celoti. Preostali, glavni del plana pa objavimo v aprilski številki. Na ta način z naše strani kinološka dejavnost ne bo ovirana.

Uredništvo

Splošna navodila

Prireditelj je dolžan vsako prireditev predhodno vsaj 30 dni pismeno prijaviti področni veterinarski službi in (tudi pismeno!) vsaj 7 dni prej povabiti razporejene kinološke sodnike.

Na vsako prireditev lastniki oz. vodniki obvezno prinesejo rodovnik in potrdilo o cepljenju psa proti steklini za leto 1979.

Posebej opozarjamo lastnike in vodnike psov z območja občin, ki so okužene ali neposredno ogrožene s steklino, na 9. točko odredbe o ukrepih zoper steklino (Lovec, št. 1 — januar 1979).

ZLD Celje

7. 4. strokovni sestanek vseh kinoloških referentov lov. družin, s predavanjem.

ZLD Koper

8. 4. telesno ocenjevanje lovske psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pri osnovni šoli na Bonifiki.

15. 4. PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni v Sečoveljah.

Lovsko kinološko društvo (LKD) Kočevje

29. 4. telesno ocenjevanje lovske psov vseh pasem. Zbor pred gostilno Cene v Ribnici, ob 7. uri.

ZLD Gor. Radgona

21. 4. PNZ ptičarjev. Kraj in uro določi ZLD naknadno.

LKD Posavje — Krško

14. 4. telesno ocenjevanje in PNZ jamarjev. Zbor ob 8. uri v Cerkljah pri gostilni Vahčič.

21. 4. telesno ocenjevanje in PNZ ptičarjev ter šarivcev. Zbor ob 8. uri na stadionu Matije Gubca v Krškem.

24. 4. telesno ocenjevanje gonilcev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Murko v Krškem.

Pripomba: Interesenti udeležbo prijavijo na LKD vsaj 7 dni pred prireditvijo.

ZLD Ljubljana

15. 4. telesno ocenjevanje lovske psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred halo Ti voli.

21. 4. PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Tavčarjev dvor na Ježici. **Obvezna prijava vsaj 7 dni pred PNZ in prijavnina 50 din.**

ZLD Ljutomer

22. 4. PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu v Ljutomeru.

ZLD Novo mesto

21. 4. telesno ocenjevanje gonilcev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pri domu ZLD v Novem mestu.

22. 4. telesno ocenjevanje gonilcev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gostiščem Grmada v Trebnjem.

ZLD Maribor

7. 4. telesno ocenjevanje lovske psov, razen ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Slovenj Gradec v Selah.

8. 4. telesno ocenjevanje ptičarjev, šarivcev in jamarjev. Zbor ob 8. uri na prostoru Društva ljubiteljev športnih psov, Vrbanska 61, Maribor.

21. 4. PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Polskava v Zg. Polskavi.

Pripomba: Interesenti udeležbo prijavijo vsaj 10 dni pred prireditvijo Zvezi lov. družin Maribor.

ZLD Ptuj

21. 4. PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred domom ZLD Ptuj, Potrčeva 45. **Prijava obvezna vsaj 10 dni pred PNZ Zvezi lov. družin Ptuj.**

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Prodaj karabinko Savage 99, kal. .308 Winchester (7,62 mm NATO), z montiranim daljnogledom Redfield Widefield 2—7 ×. Repetiranje na vzvod, kakor sistem Winchester. Hartman, T. Čečve št. 7, 63000 Celje.

Mreže za vrtno in druge ograje — v višini po želji kupca — iz garancirano nerjaveče žice izdeluje: ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Prodaj lovski mavzerici, prva kalibra 7 × 64, z novim daljnogledom 3—9 × 40, druga 6,5 × 57. Obe imata novi cevi, Lucija Kordež, Titova 94, Jesenice, tel. (064) 81 204.

Prodaj kratkodlake nemške ptičarje, stare po 8 mesecev, z rodovnikom. Jože Bojnec, Petrovci 32, 69203 Petrovci.

Prodaj bavarsko barvarko, staro 8 mesecev, odličnih staršev. Alojz Avsenik, Letališka 12, 64248 Lesce.

Prodaj brak-jazbečarko, odličnih staršev, z opravljenim PNZ, staro 6 let. Feliks Lubas, Vuzenica 247, 62367 Vuzenica.

Prodaj odličnega psa posavca, zaradi prepovedi lova s psi zaradi stekline. Star je 5 let, s telesno oceno dobro. Maks Hudernik, Vuhred 134, 62365 Vuhred ob Dravi.

Prodaj odličnega kratkodlakega istrskega goniča, zaradi prepovedi lova s psi zaradi stekline. Star je 6 let, s telesno oceno dobro. Anton Grace, Šentvid 81, 62365 Vuhred.

Prodaj novo češko bokarico, kalibra 16—7 × 65 R, z naprožilom in montiranim Zeissovim daljnogledom 4 × 42 ter menjalnima cevema, kal. 16—16. Marjan Pavletič, Ilirska 11, 65220 Tolmin, telefon (065) 81 352.

Prodaj skoraj novo češko bokarico, kal. 7 × 65 R in Super Brno, kal. 12—12. Puški sta novejšega tipa. Henrik Tavčar, Franca Segulina 5, 66210 Sežana, telefon (067) 73 129.

Prodaj bokarico, kal. 16—7 × 57 R, izdelek J. Fanzoja, Borovlje, z daljnogledom Zeiss. Janez Mejač, Pod topoli 5, Ljubljana, tel. (061) 264 579.

Prodaj novo puško Manlicher Schenauer 72, kal. 308 W, s kopitom do konca cevi. Strelni daljnogled montiran. Ponudbe po telefonu (061) 553 769, od 14. do 15. ure vsak dan.

Prodaj skoraj novo mavzerico CZ, kal. 8 × 57 IS. Anton Mislej, Lozice 5, 65272 Podnanos.

Kupim kompletne letnike Lovca od I. 1910 do I. 1921. Ponudbe pošljite na: Boris Oitzl, 64280 Kranjska gora 2.

Prodaj novo češko bokarico, kalibra 7 × 65 R—12. Cena po dogovoru. Interesenti naj se javijo v trgovini »Lovec«, Prešernova 17, Nova Gorica, ali po telefonu (065) 21 915.

SLIKE NA OVITKU:

1. Sokovi se začnajo prebujati v drevesnih koreninah in na Gregorjevo se »oženi« — enako kakor večina ptičev — tudi rumeni strnad.

Foto Konrad Mlinar

2. Palček ali stržek, ki se je čez zimo potikal okrog človekovih domačij, je meseca marca spet v svojem kraju v gozdu: poiskati bo treba družico, potem pa splesti gnezdo, morda pod korenino ob potoku.

Foto Konrad Mlinar

3. Marec ali sušec pobira sneg po prisojnih rebrih in jelenom snežma z glav roževinaste »krone«, kolikor jim rogovje že ni odpadlo v februarju.

Foto Jože Markizeti

Ljubljana, rojstno mesto in kraj smrti tovariša Edvarda Kardelja, se je z veliko žalostjo in globokim spoštovanjem poslovila od svojega velikega sina.